

Zahteve civilne družbe

- Javni zdravstveni zavodi ne smejo opravljati zasebne zdravstvene dejavnosti, izvemši nadstandardne storitve, ki jih ne pokriva obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje.
- Izvajalci zdravstvene dejavnosti, zaposleni v javnih zavodih, ne smejo opravljati zasebne dejavnosti.
- Zdravniki, ki so z ustanoviteljem (ministrstvo za zdravje ali občine) sklenili koncesijsko razmerje za opravljanje javne zdravstvene dejavnosti, ne smejo ob njej opravljati še zasebne dejavnosti.
- V obrazložitvi zakona zahtevamo analizo zdajšnje dostopnosti do zdravstvenega varstva po specialnostih in po geografskih območjih, v novem zakonu pa naj bo določen predvideni čas, ko bo pripravljen načrt ustrezne in pravične dostopnosti do zdravstvenega varstva za vse državljane (mreža zdravstvenega varstva).
- Mreža javne zdravstvene dejavnosti na primarni ravni mora biti periodično (na dve leti) analizirana in dopolnjena. Pri analizi in korekciji mreže morajo sodelovati predstavniki lokalne skupnosti (občine ali več občin skupaj) in civilne družbe.
- V organe nadzora morajo biti vključeni predstavniki uporabnikov zdravstvenih storitev – plačniki zdravstvenega varstva, ki jih predlaga civilna družba in niso predstavniki političnih strank.
- Zahtevamo bolj kakovosten strokovni in finančni nadzor javnih in zasebnih zavodov ter samostojnih podjetnikov v zdravstvu. Izsledki nadzora morajo biti javni.

vsebina

Ločimo javno od zasebnega zdravstva	2
Kolumna Mateje Kožuh Novak	3
Poročilo o aktivnosti v letu 2008	4
Prostovoljno delo s starejšimi	16
Novi socialni red	22
Seje v mesecu maju 2009	24
Za vas smo ponatisnili	26

Obiskujte strani www.zdus-zveza.si

Ločimo javno od zasebnega zdravstva!

Predstavniki Zveze društev upokojencev Slovenije, sindikatov, med njimi največjih in najvplivnejših v državi, humanitarnih in invalidskih društev so podpisali skupen poziv vladi in parlamentu, da sprejme zakon, ki bo vsem ljudem zagotovil enak dostop do dogovorjenih zdravstvenih storitev. Vladi, parlamentu, ministrstvom za zdravje in za družino, vsem poslanskim skupinam in še nekaterim drugim so ga poslali 12. maja letos.

Številni strokovnjaki različnih strok namreč ugotavljajo, da je slovensko zdravstvo zaradi nekontroliranega vdora zasebnega zdravstva v javno zdravstvo na robu razsula. Uporabniki slovenskega zdravstvenega sistema ugotavljajo, da prav zaradi mešanja javnega in zasebnega opravljanja zdravstvenih storitev prihaja do čedalje večjih razlik v dostopnosti prebivalstva do zdravstvenih storitev. V času recesije se dostopnost revnejših slojev prebivalstva do zdravstvenega varstva v Sloveniji slabša še hitreje, saj je vedno več delavcev brezposelnih, osebni dohodki in pokojnine pa se znižujejo.

Kakšno zdravstvo si želimo prebivalci Slovenije? V sedmih točkah zahtev izjave (glej naslovno stran!) piše, da javni zdravstveni zavodi ne smejo opravljati zasebne zdravstvene dejavnosti, izvemši nadstandardne storitve, ki jih ne pokriva obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje; da izvajalci zdravstvene dejavnosti, zaposleni v javnih zavodih, ne smejo opravljati zasebne dejavnosti in da morajo biti v organe nadzora vključeni predstavniki uporabnikov zdravstvenih storitev – plačniki zdravstvenega varstva, ki jih predlaga civilna družba in niso predstavniki političnih strank.

Od predlaganih 42 okroglih miz, zamišljenih kot ene od oblik pritiska, je bilo že opravljenih pet in sicer dve v Pomurju in po ena v Ljubljani, v Mariboru in na Dolenjskem. V pripravi je 22 teh posvetovanj.

Kako se počutite, ko greste k zdravniku?

Si lahko plačate pregled v popoldanski samoplačniški ambulanti, ki vam jo ponudijo, če vas je strah, da bi čakali mesec dni, preden pridete na vrsto v redni ambulanti, kjer vam ni treba ničesar doplačati? Čakate več mesecev v vrsti za novo zobno protezo ali pa ste privarčevali ali si sposodili več tisoč evrov in šli h koncesionarju, ki dela tudi zasebno? Vam je izdal račun, na katerem piše, kaj od opravljenega dela in materialov plača zavod za zdravstveno zavarovanje, kaj dodatno zavarovanje in kaj boste morali plačati sami? Ali vam je zasebni zobozdravnik sploh izdal račun? Ste si ga upali zahtevati?

Se vam je že zgodilo, da ste prišli novembra k svojemu zdravniku koncesionarju in vam je dejal, da boste morali pregled plačati, ker je porabil že vsa sredstva, ki jih je dobil od Zavoda za zdravstveno zavarovanje? Kam ste šli, če je koncesionar imel decembra zaprto ambulanto? Ste si lahko nabavili zdravila, ki vam jih je zdravnik priporočil, pa jih ni mogoče dobiti na kartico zdravstvenega zavarovanja? Koliko mesecev čakate na operacijo kolka? Ste se kdaj vprašali, zakaj so zdravnik in njegovo osebje, takoj, ko so zapustili zdravstveni dom in odprli zasebno ambulanto, kjer morate določene storitve doplačati, veliko bolj prijazni, uslužni, kot so bili, ko so delali v zdravstvenem domu? Ste se kdaj vprašali, zakaj pri zasebniku ni vrste, kot je pri zdravniku v zdravstvenem domu ali v bolnišnični ambulanti?

Leta 1923 je dr. Andrija Štampar, eden od ustanoviteljev Svetovne zdravstvene organizacije, zapisal, da zdravnik ne sme nikoli biti neposredno odvisen od pacientovega žepa, saj se ne bi vedel do vseh pacientov enako. Zato države, ki skrbijo za svoje državljane, razvijajo javno zdravstveno varstvo, ki temelji na solidarnosti – v zdravstveno blagajno plačujemo vsi, zato, da bo zdravstvo iz nje lahko dobilo plačane storitve, ko bomo zboleli. V javnem zdravstvenem sistemu ni pomembno, ali ste delavec za strojem ali ste bančni direktor, oba sta deležna enakih storitev.

V nenadzorovani mešanici javnega in zasebnega, kot se to v zadnjih

dveh desetletjih dogaja v Sloveniji, imajo prednost tisti, ki imajo denar. Če se bo to nadaljevalo, bo za revne dostop do zdravstvenega varstva čedalje težji. Vedno dlje bodo čakali na operacije, na stara leta bodo ostali brez zob – to je prvo, kar sem opazila v bogati Ameriki: premožni so imeli brezhibne zobe, revni, tudi mladi, so brezzobi hodili naokoli. Žal v Sloveniji vedno bolj posnemamo Ameriko in ne Kanade, ki ima enega najboljših javnih zdravstvenih sistemov na svetu.

Zato smo poslali upokojenci, sindikati in 10 društev bolnikov zahtevo vladi in parlamentu, da mora novi zakon o zdravstvenem varstvu ločiti javno od zasebnega zdravstva. V javnem zdravstvenem zavodu – zdravstvenem domu, bolnišnici, ne bi smeli popoldne opravljati zasebnih pregledov, ker s tem podaljšujejo vrste za diagnostične preiskave in operacije tistih, ki nimajo denarja za zasebni pregled. Zdravnik koncesionar je javni zdravstveni delavec. Sredstva za delo dobi od Zavoda za zdravstveno zavarovanje. Zahtevamo, da poleg dela za javno zdravstveno blagajno ne opravlja tudi zasebnih storitev, saj bolniki ne vedo, kaj plača zavarovalnica in kaj ne. Če hoče delati zasebno, naj bo čisti zasebnik. Zdravnik, ki dela v javni bolnišnici, naj popoldne ne dela v zasebnih ambulantah in potem mimo čakalnih vrst vriva svoje paciente na operacije in zahtevno diagnostiko. Zasebni pacienti morajo plačati tudi zahtevne operacije sami, ne pa, da si pregled, ki ni drag, plačajo v zasebni ambulanti, na operacijo in zahtevno diagnostiko, ki sta dragi, pa gredo v javni, vzajemni zdravstveni sistem, in to mimo redne čakalne vrste zato, ker so pač plačali zdravnika. To je goljufija in jo je treba odpraviti.

Zelo težko bomo dosegli, da bo ločeno javno in zasebno zdravstvo. Vsi, ki menimo, da imajo vsi ljudje enako pravico do zdravja in zdravljenja, se moramo združiti in tistim, ki v parlamentu odločajo, dokazati, da tako hoče večina. Dokazovanje bo trdo in dolgotrajno, a se splača – če ne za nas, pa za naše otroke in vnuke.

Poročilo o aktivnosti društev, klubov in aktivov v letu 2008

Članstvo

Ob koncu leta 2008 je bilo v okviru Zveze društev upokojencev Slovenije povezanih 496 društev in klubov. Društvo Hrušica-Fužine v osrednjeslovenski pokrajini je prenehalo delovati, iz zveze se je izpisal klub sekcija DRFR, v PZDU Maribor pa so ustanovili novo društvo - DU Kebelež z 72 člani.

Število članstva se je v enem letu zmanjšalo za 4.635 (glej tabelo), in to najbolj v Zgornjem Podravju – za 5,1 odstotek, najmanj pa v severni Primorski. Novih članov se je v letu 2008 včlanilo 896 manj kot leto poprej, izstopilo jih je 187 manj, umrlo pa jih je tudi 218 manj kot leta 2007.

Konec leta 2008 je bilo članov vzajemne samopomoči 92.701, kar je manj kot leto poprej. Novih članov vzajemne samopomoči je bilo v letu 2008 2.303, kar je 159 manj kot leto poprej, izstopilo pa jih je 1.627, kar je 1.165 manj kot v letu 2007, umrlo je 3.120 članov, kar je tudi nekaj manj kot leto poprej.

Organiziranost

V poročilu je 22 društev zabeležilo, da v letu 2008 niso imeli občnega zbora. V 17 društvih niso imeli nobene seje upravnega odbora. Če so podatki, ki smo jih dobili od društev, točni, potrebujejo v društvu Ajdovščina (Ljubljana) pomoč pokrajinske zveze pri oživitvi dela v društvu, saj v letu 2008 niso imeli nobene seje upravnega odbora niti zbora članstva.

V društvih in klubih deluje veliko komisij. Največ društev ima komisije za prireditve. Te komisije so v letu 2008 delovale v 310 (62,5 odstotka) društvih, to je v 167 več kot leta 2007. Komisije za prirejanje izletov so delovale v 294 (59,3 odstotka) društvih, kar je v 82 manj kot v letu 2007, socialne komisije v 230 društvih (46,4 odstotka), kar je v 9 več kot leto poprej, ter športne komisije v 228 (46,0 odstotka) društvih, to je v 61 manj kot prejšnje leto. Komisije za pohodništvo in izlete ima 18 društev, kulturne komisije delujejo v 176 (35,5 odstotka) društvih, to je v 7 manj kot leto poprej. Gospodarsko komisijo ima 7 društev, komisijo za izobraževanje 3, kadrovske komisije 2 društvi, komisijo za priznanja 3 in komisijo za gradnjo 1 društvo. Svetovalno dejavnost ima organizirano 90 društev (18,1 odstotka).

Ali so športne komisije res prenehale delati v 61 DU, bo treba preveriti. Prav tako bo treba razčistiti, ali v vseh društvih enako pojmujejo komisije za prireditve in komisije za izlete, saj se v letu 2008 kažejo velike razlike v primerjavi s prejšnjim letom.

Tabela 1.

Informacijska dejavnost

Kot kažejo podatki, je obveščanje v večini društev dobro, saj kar 80 odstotkov društev in klubov pošilja članom pisna obvestila, večinoma (v 79 odstotkov) pa društva obveščajo s poverjeniki.

Svoja glasila ima 10 odstotkov društev, največ na Dolenjskem (21 odstotkov DU). Le v Zasavju nobeno društvo nima lastnega glasila. Samo 9,7 odstotka DU objavlja novice o delu društva v občinskih glasilih. Z računalniki je že opremljenih 46 odstotkov DU, žal jih ima samo četrtina elektronsko pošto, ki je pomembna za komuniciranje med DU na vseh treh ravneh zveze.

Prek radia in lokalne TV postaje informira članstvo 171 DU (34,5 odstotka), največ v Celju (34 DU).

Tabela 2.

Prostorske možnosti

Lastne pisarne ima le 21,4 odstotka društev, aktivni in klubi pa od 7,7 odstotka do 53,8 odstotka v Posavju. Najemnine plačuje 25,8 odstotka društev, in sicer od 12,5 odstotka v Pomurju do 33,3 odstotka v spodnjem Podravju. Kar 109 (22 odstotkov) društev pa pisarne nima, in sicer od 4,2 odstotka na Koroškem in v Šaleški dolini do 42,3 odstotka v klubih in aktivih. Najemnine za uporabo pisarne ne plačuje 30,8 odstotka društev. Povprečna velikost pisarne je 20,6 m², od 15,5 m² v osrednjeslovenski pokrajini, do 34,1 m² v Posavju.

Lastno predavalnico ima 56 društev, 57 društev jo najema, 75 pa jo lahko uporablja zastoj.

Lastne prostore za druženje ima 70 društev, 69 jih prostore najema, 76 pa jih lahko uporablja brezplačno. Največ lastnih prostorov za druženje imajo društva v Posavju (30,8 odstotka) in na Gorenjskem (23,9 odstotka).

Lastne prostore za šport ima 46 društev, največ na Koroškem in v Šaleški dolini (20,8 odstotka društev) in v Zasavju; aktivni in klubi pa nimajo teh prostorov. Prostore za šport najema 12,9 odstotka društev, 8,9 odstotka pa jih lahko uporablja brezplačno, največ v spodnjem Podravju (16,7 odstotka društev).

Lastne prostore za rekreacijo ima le 26 društev, 14,5 odstotka društev jih najema, 7,7 odstotka pa jih uporablja brezplačno.

Lastne prostore klubskih prostorov ima 32 društev, 17 jih najema, 3 društva pa jih imajo na voljo brezplačno.

V 70 društvih so navedli, da morajo prenoviti prostore, ki jih imajo v lasti. 14 društev pa nujno potrebuje obnovo.

Tabeli 3 in 4.

Športna in rekreacijska aktivnost

Športna dejavnost v društvih

V letu 2008 se je ukvarjalo s športom 8,6 odstotka članstva, kar je nekoliko manj kot prejšnje leto (8,7 odstotka). Kar 1.568 manj moških se je v letu 2008 ukvarjalo s športom kot leta 2007, med ženskami pa je bilo 812 športnic več. V letu 2008 je sodelovalo na tekmovanjih v društvih 812 športnikov več kot leto poprej, 443 več na tekmovanjih med društvi, 569 več na pokrajinskih tekmovanjih, 389 več na državnih tekmovanjih, v zamejstvu je bilo 50 več tekmovalj kot leto poprej, udeležencev pa je bilo 204 manj. Samo na Primorskem gojijo stalne športne stike z zamejstvom, kar bi kazalo posnemati tudi drugod.

Največ športnikov je na Gorenjskem, v zgornjem Podravju, v Koroško-šaleški PZDU in na Dolenjskem, najmanj pa v Osrednjeslovenski PZDU, v Posavju in v klubih.

Tabela 5.

Rekreacijska dejavnost v društvih

V organiziranem pohodništvu je bil v letu 2008 dosežen izjemen razmah. V letu 2008 je bilo 40.558 pohodnikov – 23.088 več kot leta 2007, skupno pa je bilo na 3.442 pohodov. V povprečju je bilo opravljenih 7 pohodov na društvo, največ na Gorenjskem, Dolenjskem, v zgornjem Podravju in v Posavju, kjer so pohodi, kot kažejo podatki, redna mesečna dejavnost slehernega DU. V povprečju je bilo 12 pohodnikov na pohod, in to od 7 v Posavju do 43 v Zasavju.

Kolesarjenje se je med člani najbolj povečuje. Organizirano kolesari 7.543 članov, kar je 1.993 več kot leto poprej, bili pa so na 1.034 kolesarskih izletih.

Pohodov v gore je bilo 958, pohodnikov pa 18.675.

Izletništvo je, kot kažejo podatki, najpomembnejša dejavnost društev. Izletov je bilo v letu 2008 kar 2.962, v povprečju po 6 na društvo (od povprečno 3 na društvo na Dolenjskem, do 11 izletov na društvo v Zasavju). Izletov se je udeležilo 130.384 udeležencev, kar je 3.349 manj kot leta 2007.

Tabela 6.

Doma je letovalo v 351 organiziranih letovanjih 10.033 upokoјencev, v tujini pa je v 119 organiziranih letovanjih letovalo 9.932 upokoјencev. Če se je vsak upokoјenec udeležil le enega letovanja, je v letu 2008 letovalo 8,4 odstotka članstva. Letovanja doma pripravlja le 30,2 odstotka društev, letovanja v tujini pa polovica manj - 16,2 odstotka društev. Pri organizaciji letovanj so najbolj aktivni na Koroškem in v Šaleški dolini ter v Posavju, pri organizaciji letovanj v tujini pa v Posavju.

Tabela 7.

Kulturna in izobraževalna dejavnost

Kulturna dejavnost

Pevski zbori: V letu 2008 je v DU delovalo 157 pevskih zborov, dva več kot leto poprej. Po en nov pevski zbor imajo v južni Primorski, v spodnjem Podravju, v Posavju in v klubih, po dva pa na Gorenjskem, v Koroško-šaleški PZDU in na Celjskem. Štiri zборе manj so imeli na Dolenjskem, tri manj pa v Pomurju.

Leta 2008 je bilo v DU 3.162 pevcev, kar je 219 več kot leta 2007. Imeli so 1.501 nastop, kar pa je 102 nastopa manj kot leto prej. Največ zborov imajo v spodnjem Podravju (24), največ pevcev pa na Gorenjskem (879).

Glasbena dejavnost: V društvih je bilo v letu 2008 191 godbenikov, 22 več kot leto prej. Največ godbenikov je v osrednjeslovenski pokrajini.

Plesna dejavnost: S plesom se je v letu 2008 ukvarjalo 1.519 članic in članov, največ v zgornjem Podravju (873). Število ljubiteljev plesne dejavnosti se je od leta 2007 povečalo skoraj za trikrat.

Gledališka dejavnost: V letu 2008 se je z gledališko dejavnostjo ukvarjalo 419 članic in članov, kar je 51 več kot leto prej. Največ amaterskih igralcev je na Gorenjskem (83) in na Dolenjskem (79).

Likovna dejavnost: Likovnikov je bilo lani 1.483, kar je 61 več kot leta 2007. Največ likovnikov je v osrednjeslovenski pokrajini (96).

Zbirateljska dejavnost: s to dejavnostjo se je v letu 2008 ukvarjalo 237 članic in članov, kar je 35 manj kot leto prej. Najbolj aktivni v tej dejavnosti so v zgornjem Podravju (122 zbirateljev).

Ročna dela: Z ročnimi deli se je v letu 2008 ukvarjalo 2.890 (1,2 odstotka) članic in članov, kar je 369 več kot leto prej. Na tem področju so najbolj aktivne Gorenjke in Gorenjci (643 članic in članov).

Razstave: V letu 2008 je bila razstavna dejavnost izjemno pestra. Društva so pripravila 327 razstav, ali po eno razstavo na društvo, največ pa v zgornjem Podravju (62). Kar 106-krat so razstavljale ljubiteljice ročnih del, 42-krat likovniki, 16 razstav je bilo tematskih, 10 pa ob praznovanju različnih dogodkov. Fotografiji so pripravili 13 razstav, 15 ljubitelji narave (gobe, zdravilna zelišča, cvetlice), 8 razstav so pripravili kulinariki, 7 ljubitelji rokodelstva, 4 zbiratelji, 3 razstave so imeli literati in eno glasbeniki.

ZDRAVILIŠČE RADENCI
1882-125-2007
SAVA HOTELS & RESORTS

OTVORITVEN PROGRAM
V PRENOVLJENEM HOTELU IZVIR***

5-dni že za 247 €
in dodatni
5 % popust za upokoјence.

IZVIR ZDRAVJA
2 dni
že za **96 €**

HOTEL RADIN***
2 dni termalnih užitkov
že za **89 €**

PREVERITE TUDI AKTUALNE PROGRAME ZA POLETNE DNI:
• poletna uvertura in
• cool počitnice.

www.zdravilisce-radenci.si
info@zdravilisce-radenci.si
Tel.: 02/ 520 27 20 ali 02/ 520 27 22

Nalozba v našo prihodnost
Slovenski turistični inštitut

Društva so v letu 2008 pripravila kar 1.003 kulturne prireditve s 50.682 udeleženci. Medgeneracijsko so sodelovali na 368 prireditvah, vseh mladih pa je bilo na prireditvah 4.260. Največ kulturnih prireditev so pripravili na Gorenjskem, kar 374 ali po osem kulturnih prireditev na društvo. V letu 2008 so društva zabeležila še 1.725 drugih kulturnih dejavnosti.

Tabeli 8 in 9.

Izobraževalna dejavnosti društev v letu 2008

Kar 198 (40 odstotkov vseh) DU je na 11 vsebinskih področjih izobraževalno člane, največ na področju zdravja. Največ izobraževanij so imeli na Koroškem in v Šaleški dolini, saj jih je pripravilo kar 71 odstotkov društev. V povprečju se je udeležilo izobraževanij po 23 poslušalcev, in to od 50 na južnem Primorskem do 7 v Društvu pedagoških delavcev.

Tabela 10.

Humanitarna dejavnost

Število prostovoljk in prostovoljcev se povečuje. V letu 2008 so jih društva registrirala 8.091, kar je za 684 več kot leto prej. Ker je le 412 društev napisalo, da imajo v društvu prostovoljce, je prostovoljcev v resnici še več, saj je le malo verjetno, da bi 84 društev vodile profesionalne ekipe. Razveseljivo je število prostovoljk in prostovoljcev, ki obiskujejo starejše.

Tabela 11.

Sodelovanje društev na lokalni ravni

Za društva, ki skrbijo za kakovost življenja svojih članov, je pomembno, da se povezujejo z drugimi društvi na lokalni ravni, z občinskimi službami, s servisnimi službami za starejše in s šolami. Le polovica društev sodeluje s centri za socialno delo, od tega samo 7 redno. Podobno je pri sodelovanju z zdravstvenimi domovi. Z občinskimi službami sodeluje skoraj 90 odstotkov DU, 75 odstotkov društev sodeluje z domovi za starejše, žal samo 12 odstotkov redno, s službo za pomoč na domu pa le 36 odstotkov društev. Z Rdečim križem sodeluje 75 odstotkov društev, s Karitas 43 odstotkov, s kulturnimi društvi 65 odstotkov društev, z invalidskimi organizacijami 35 odstotkov, z društvi bolnikov pa le 9 odstotkov DU. Z osnovnimi šolami sodeluje 74 odstotkov DU, žal redno le 11 odstotkov. Sodelovanje s srednjimi šolami in fakultetami je slabo (7,5 odstotka in 5 odstotkov), pričakovano dobro pa je sodelovanje z lokalnimi turističnimi društvi, s katerimi redno sodeluje 11 odstotkov društev, občasno pa 58 odstotkov.

Tabele 12, 13 in 14.

Izobraževanje funkcionarjev v društvih

Ob koncu letnega vprašalnika smo povprašali društva še po potrebi po izobraževanju funkcionarjev društev. Odziv je bil velik. Kar 302 (60,9 odstotka vseh) predsednika društev je menilo, da bi bili potrebni redni letni izobraževalni tečaji predsednikov društev, 157 (31,7 odstotka) pa bi se jih udeležilo že letos. Kar 309 (62,3 odstotka) jih meni, da so potrebni redni letni izobraževalni tečaji za blagajnike, 157 (31,6 odstotka) pa bi jih blagajnike poslalo na tečaj že letos. 262 (52,8 odstotka) predsednikov meni, da bi bili potrebni izobraževalni tečaji za tajnike društev, 139 (28 odstotkov) pa bi jih na tečaj poslalo že letos. 210 (42,3 odstotka) predsednikov meni, da bi bili potrebni tečaji za organizatorje izletov, 115 (23,2 odstotka) bi jih na tečaj poslalo že letos. 196 (39,5 odstotka) predsednikov meni, da bi bili potrebni tečaji za športne referente

v društvih, 111 (22,4 odstotka) pa bi jih poslalo na tečaj že letos. 126 (25,4 odstotka) predsednikov sodi, da bi bili koristni tečaji za kulturne referente, 56 (11,3 odstotka) bi jih na tečaj poslalo že letos. Tehnična kultura, ki smo jo šele začeli uvajati, je v društvih deležna najmanjše pozornosti. Samo 78 (15,7 odstotka) predsednikov meni, da bi bilo treba organizirati tečaje za organizatorje tehnične kulture v društvih, 30 (6,1 odstotka) pa bi jih poslalo na tečaj že letos.

Zaključki

Leto 2008 je bilo tudi leto številnih novih aktivnosti, saj so v društvih zabeležili povečanje števila športnih in kulturnih aktivnosti, komisije so se pogosteje sestajale, prav tako upravni odbori društev, povečalo se je število računalnikov v društvih in več društev uporablja elektronsko pošto. Kar 281 društev se je pripravljeno priključiti na centralni strežnik, kjer bi imeli na voljo programe za potrebe društev (administrativni, računovodski, projektni), hkrati pa bi jim strežnik zagotovil varno shranjevanje podatkov.

Povečalo se je tudi število prostovoljk in prostovoljcev. Število predavanj se je skoraj podvojilo, nekoliko pa se je povečalo tudi število slušateljev. Pravno svetovalnico ima 91 društev.

Kljub uspešnemu delu pa smo se v letu 2008 soočili s problemom, ki zahteva resen razmislek na vseh treh ravneh in dober program. Število članstva je v letu 2008 zmanjšalo za 4.635, največ v zgornjem Podravju, kar za 5,1 odstotka, v Posavju za 3,3 odstotka in v osrednjeslovenski pokrajini za 2,3 odstotka. V Ljubljani je društvo Hrušica-Fužine prenehalo obstajati, upošteva neaktivnost društva upokojujencev Ajdovščina v Ljubljani v letu 2008 (po podatkih, ki so jih navedli v poročilu) pa je zelo verjetno, da bo v kratkem prenehalo delovati tudi to društvo. Spričo vse večje socialne stiske bo vloga DU v mestih še posebej pomembna, saj bo treba poiskati starejše, ki živijo v revščini, a jih je sram, da bi to priznali.

Če verjamemo poročilom, leta 2008 kar 22 društev ni imelo občnega zbora, 17 pa nobene seje upravnega odbora. Treba pa bo preveriti, ali to drži, in pomagati društvom, katerih delo zamira. Kar 109 društev upokojujencev deluje brez pisarne. Tem društvom bo treba pomagati, da bodo prišli do primernih prostorov za delo. V najmanj 17 društvih (imajo svoje prostore, kjer imajo tudi klub ali bife) bi lahko razmišljali o ustanovitvi centra dnevni aktivnosti za starejše ali pa celo o medgeneracijskem centru. Država in lokalna skupnost sta naklonjeni takim oblikam druženja in je mogoče dobiti tudi nekaj denarja za obnovo prostorov ali za delovanje.

Društva upokojujencev bi lahko prevzela pobudo za organizirane oblike medgeneracijskega sodelovanja, saj medgeneracijsko sožitje postaja eden najpomembnejših pogojev za obnovo družbe medsebojnega spoštovanja in medsebojne solidarnosti. S šolami bi kazalo navezati redne stike in oblike sodelovanja na različnih področjih.

Obiskujte strani www.zdus-zveza.si

Tabela 1: Članstvo in aktivnost DU v letu 2008

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Število članstva v letu 2008	Gibanje članstva 2007-2008 (% znižanja)	Članarina v letu 2009	Št. (%) DU brez občnega zbora	Št. (%) DU brez sej UO
Gorenjska	33.690	-445 (1,3)	6,58 (4,5 do 10)	1 (2,2)	0
Osrednjeslovenska	32.424	-783 (2,3)	7,71 (5 do 13)	4 (4,7)	1 (1,2)
Zgornje Podravje	27.116	-1.454 (5,1)	5,85 (0* do 10)	3 (5,2)	2 (3,4)
Celje	26.627	-498 (1,9)	5,93 (4,5 do 8)	2 (2,7)	1 (1,4)
Severna Primorska	16.285	-12 (0,0)	6,45 (5 do 10)	2 (6,9)	0
Dolenjska	15.239	-216 (1,4)	7,48 (5 do 10)	2 (6,1)	2 (6,1)
Koroško Šaleška	15.133	-266 (1,7)	6,60 (5 do 8)	1 (4,2)	0
Pomurje	14.197	-154 (1,0)	5,95 (5 do 10)	1 (3,1)	3 (9,4)
Zasavje	13.735	-60 (0,4)	8,15 (7 do 11)	1 (11,1)	0
Spodnje Podravje	12.352	-83 (0,7)	7,95 (5 do 12,5)	0	3 (7,1)
Južna Primorska	11.923	-224 (1,8)	6,56 (5 do 10)	2 (8,0)	1 (4,0)
Posavje	7.374	-248 (3,3)	7,35 (6,5 do 10)	0	0
Aktivni in klubi	7.398	-192 (2,8)	5,40 (0 do 12)	3 (11,5)	4 (15,4)
Skupaj	233.493	-4.635(1,9)	6,77	22 (4,4)	17 (3,4)

Tabela 2: Informacijska dejavnost v DU

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Pisna obvestila (% DU)	Poverjeniki (% DU)	Lastno glasilo (% DU)	Računalnik (% DU)	e-pošta (% DU)	Spletne strani	Skupni strežnik bi bil dobrodošel (% DU)
Gorenjska	39 (84,8)	36 (78,3)	4 (8,7)	28 (60,8)	19 (41,3)	2	22 (46,8)
Osrednjeslovenska	69 (81,2)	62 (72,1)	3 (3,5)	27 (31,8)	18 (21,2)	1	37 (43,0)
Zgornje Podravje	48 (82,3)	51 (87,9)	7 (12)	26 (44,8)	7 (12,1)		31 (53,4)
Celje	54 (74,0)	66 (90,4)	6 (8,2)	34 (46,6)	15 (20,5)		47 (64,4)
Severna Primorska	25 (86,2)	25 (86,2)	2 (6,9)	14 (48,3)	9 (31,0)		11 (37,9)
Dolenjska	26 (78,8)	31 (93,9)	7 (21)	16 (48,5)	8 (24,2)	2	32 (97,0)
Koroško Šaleška	15 (62,5)	19 (79,2)	4 (17)	15 (62,5)	15 (62,5)	1	13 (54,2)
Pomurje	26 (81,2)	31 (96,9)	1 (3,1)	13 (40,6)	7 (21,9)		13 (40,6)
Zasavje	8 (88,9)	6 (66,7)	0	7 (77,8)	5 (58,0)	1	6 (66,7)
Spodnje Podravje	31 (73,8)	32 (76,2)	5 (12)	16 (38,1)	9 (21,4)	2	34 (81,0)
Južna Primorska	22 (88,0)	21 (84,0)	3 (12)	10 (40,0)	7 (28,0)		22 (88,0)
Posavje	10 (76,9)	10 (76,9)	2 (15)	11 (84,6)	8 (61,5)		12 (92,3)
Aktivni in klubi	21 (80,7)	6 (23,1)	4 (16)	10 (40,0)	3 (12,0)		6 (23,1)
Skupaj	397 (80,2)	396 (80)	48 (9,7)	227 (45,9)	122 (25,0)	9	281 (56,7)

Tabela 3: Prostorsko stanje v društvih upokojencev 1

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Pisarna				Predavalnica				Prostori za druženje			
	Last	Najem	Brezplačno	Brez prostora	Last	Najem	Brezplačno	Brez prostora	Last	Najem	Brezplačno	Brez prostora
Gorenjska	14 (30,4)	13 (28,3)	13 (28,3)	6 (13,0)	9 (19,6)	9 (19,6)	8 (17,4)	20 (43,9)	11 (23,9)	7 (15,2)	9 (19,6)	19 (41,3)
Osrednjeslovenska	10 (11,6)	26 (30,2)	32 (37,2)	18 (20,9)	4 (4,7)	8 (9,3)	11 (12,8)	63 (73,3)	6 (7,0)	13 (15,1)	12 (14,0)	55 (64,0)
Zgornje Podravje	9 (15,5)	19 (32,8)	19 (32,8)	11 (19,0)	7 (12,1)	4 (6,9)	10 (17,2)	37 (63,8)	9 (15,5)	9 (15,5)	14 (24,1)	26 (44,8)
Celje	15 (20,5)	13 (17,8)	25 (34,2)	20 (27,4)	6 (8,2)	7 (9,6)	13 (17,8)	47 (64,4)	5 (6,8)	10 (13,7)	10 (13,7)	48 (65,8)
Severna Primorska	5 (17,2)	7 (24,1)	10 (34,5)	7 (24,1)	4 (13,8)	6 (20,7)	4 (13,8)	15 (51,7)	5 (17,2)	2 (6,9)	4 (13,8)	18 (62,1)
Dolenjska	12 (36,4)	5 (15,2)	6 (18,2)	10 (30,3)	6 (18,2)	4 (12,1)	8 (24,2)	15 (45,5)	9 (27,3)	3 (9,1)	6 (18,2)	15 (45,5)
Koroško Šaleška	10 (41,6)	7 (29,2)	6 (25,0)	1 (4,2)	7 (29,2)	4 (16,7)	3 (12,5)	10 (41,6)	7 (29,2)	4 (16,7)	3 (12,5)	10 (41,6)
Pomurje	5 (15,6)	4 (12,5)	13 (40,6)	10 (31,3)	0	4 (12,5)	5 (15,6)	23 (71,9)	2 (6,3)	6 (18,8)	4 (12,5)	20 (62,5)
Zasavje	3 (33,3)	4 (44,4)	1 (11,1)	1 (11,1)	2 (22,2)	4 (44,4)	0	3 (33,3)	2 (22,2)	4 (44,4)	0	3 (33,3)
Spodnje Podravje	11 (26,2)	14 (33,3)	11 (26,2)	6 (14,3)	5 (11,9)	5 (11,9)	7 (16,7)	25 (59,5)	5 (11,9)	7 (16,7)	9 (21,4)	21 (50,0)
Južna Primorska	3 (12,0)	7 (28,0)	9 (36,0)	6 (24,0)	2 (8,0)	1 (4,0)	4 (16,0)	18 (72,0)	5 (20,0)	0	4 (16,0)	16 (64,0)
Posavje	7 (53,8)	4 (30,8)	0	2 (15,4)	4 (30,8)	1 (7,7)	0	8 (61,5)	4 (30,8)	4 (30,8)	0	5 (38,5)
Aktivi in klubi	2 (7,7)	5 (19,2)	8 (30,8)	11 (42,3)	0	0	2 (7,7)	24 (92,3)	0	0	1 (3,8)	25 (96,2)
Skupaj	106 (21,4)	128 (25,8)	153 (30,8)	109 (22,0)	56 (11,3)	57 (11,5)	75 (15,1)	308 (62,1)	70 (14,1)	69 (13,9)	76 (15,3)	281 (56,7)

Tabela 4: Prostorsko stanje v društvih upokoјencev 2

Pokrajinske zveze društev upokoјencev	Prostori za šport				Rekreacija				Klub, bife			
	Last	Najem	Brez-plačno	Brez	Last	Najem	Brez-plačno	Brez	Last	Najem	Brez-plačno	Potrebno obnove
Gorenjska	4 (8,7)	11 (23,9)	3 (6,5)	28 (60,9)	7 (15,2)	9 (19,6)	2 (4,3)	28 (60,9)	6 (13,0)	2 (4,3)	0	8 (17,4)
Osrednjeslovenska	5 (5,8)	5 (5,8)	4 (4,7)	72 (83,7)	1 (1,2)	10 (11,6)	5 (5,8)	70 (81,4)	2 (2,3)	3 (3,5)	0	10 (11,6)
Zgornje Podravje	7 (12,1)	9 (15,5)	7 (12,1)	35 (60,3)	3 (5,2)	9 (15,5)	6 (10,3)	40 (70,0)	2 (3,4)	1 (1,7)	0	6 (10,3)
Celje	5 (6,8)	13 (17,8)	9 (12,3)	46 (63,1)	2 (2,7)	14 (19,2)	9 (12,3)	48 (65,8)	0	2 (2,7)	1 (1,4)	6 (8,2)
Severna Primorska	4 (3,4)	4 (3,4)	4 (3,4)	17 (58,6)	2 (6,9)	7 (24,1)	0	20 (69,0)	2 (6,9)	0	0	0
Dolenjska	3 (9,1)	4 (12,1)	4 (12,1)	22 (66,7)	1 (3,0)	6 (18,2)	4 (12,1)	22 (66,7)	3 (9,1)	6 (18,2)	1 (3,0)	6 (18,2)
Koroško Šaleška	5 (20,8)	5 (20,8)	0	14 (58,3)	4 (16,7)	6 (25,0)	1 (4,2)	13 (54,2)	6 (25,0)	0	0	7 (29,2)
Pomurje	1 (3,1)	5 (15,6)	3 (9,4)	23 (71,9)	0	5 (15,6)	1 (3,1)	26 (81,3)	0	0	0	3 (9,4)
Zasavje	0	4 (44,4)	0	5 (55,5)	0	3 (33,3)	0	6 (66,6)	3 (33,3)	1 (11,1)	0	3 (33,3)
Spodnje Podravje	7 (16,7)	0	7 (16,7)	28 (66,7)	3 (7,1)	0	6 (14,3)	33 (78,6)	3 (7,1)	0	1 (2,4)	11 (26,2)
Južna Primorska	3 (12,0)	1 (4,0)	3 (12,0)	18 (72,0)	2 (8,0)	0	3 (12,0)	20 (80,0)	3 (12,0)	1 (4,0)	0	4 (16,0)
Posavje	2 (15,4)	1 (7,7)	0	10 (76,9)	1 (7,7)	1 (7,7)	1 (7,7)	10 (76,9)	1 (7,7)	1 (7,7)	0	5 (38,5)
Aktivi in klubi	0	2 (7,7)	0	24 (92,3)	0	2 (7,7)	0	24 (92,3)	1 (3,8)	0	0	1 (3,8)
Skupaj	46 (9,3)	64 (12,9)	44 (8,9)	342 (69,0)	26 (5,2)	72 (14,5)	38 (7,7)	360 (72,6)	32 (6,5)	17 (3,4)	3 (0,6)	70 (14,1)

Tabela 5: Športna dejavnost v letu 2008 - število udeležencev

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Število športnikov (% od članov)	Tekmovanja v DU	Tekmovanja med DU	Pokrajinska tekmovanja	Državna tekmovanja	Število gostovanj v zamejstvu
Gorenjska	5.062 (15,0)	1.385	675	535	57	7
Osrednjeslovenska	1.099 (3,4)	418	478	211	61	1
Zgornje Podravje	3.712 (13,7)	1.477	868	357		2
Celje	1.513 (5,7)	770	714	226	54	1
Severna Primorska	1.031 (6,3)	656	679	343	50	36
Dolenjska	1.542 (10,1)	791	474	525	80	0
Koroško Šaleška	1.660 (11,0)	1.082	616	483	72	0
Pomurje	840 (5,9)	397	297	202	65	4
Zasavje	450 (3,3)	323	373	188	65	0
Spodnje Podravje	720 (5,8)	461	376	129	63	0
Južna Primorska	838 (7,0)	296	418	259	49	50
Posavje	362 (4,9)	229	104	138	31	0
Aktivni in klubi	126 (1,7)	41	56	13	0	0
Skupaj	19.966 (8,6)	8.326	6.128	3.609	730	101

Tabela 6: Rekreativna dejavnost v DU v letu 2008

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Število pohodov (povpr. št. na DU)	Povpr. št. pohodnikov na izlet	Št. kolesarskih izletov	Povpr. št. kolesarjev na izlet	Št. gorskih pohodov (povpr. na DU)	Povpr. št. pohodnikov	Št. avtob. izletov (povpr. na DU)	Št. letovanj (% članov PZDU)
Gorenjska	516 (11)	16	284	9	245 (5)	19	385 (8)	43 (4,9)
Osrednje-slovenska	564 (7)	9	99	6	148 (2)	19	518 (6)	118 (8,9)
Zgornje Podravje	597 (10)	9	185	7	62 (1)	24	409 (7)	59 (9,1)
Celje	624 (9)	10	85	4	121 (2)	10	516 (7)	61 (6,3)
Severna Primorska	182 (6)	23	9	16	41 (1)	30	151 (5)	24 (6,6)
Dolenjska	345 (11)	11	6	n.p.	29 (1)	6	102 (3)	31 (6,7)
Koroško Šaleška	109 (5)	13	1	4	23 (1)	18	188 (8)	34 (8,0)
Pomurje	143 (5)	13	173	7	7	40	118 (4)	26 (4,6)
Zasavje	30 (3)	43	3	11	108 (12)	33	103 (11)	9 (2,9)
Spodnje Podravje	110 (2)	9	187	10	11	129	150 (4)	22 (6,2)
Južna Primorska	23 (1)	10	1	4	7	4	98 (4)	13 (2,1)
Posavje	148 (11)	7	1	n.p.	77 (6)	n.p.	56 (4)	17 (4,5)
Aktivni in klubi	86 (3)	23	0	0	0	0	171 (7)	13 (8,5)
Skupaj	3.442 (7,0)	12	1.034 (2,1)	7	958 (2,0)	20	2.965 (6,0)	470 (8,6)

Tabela 7: Število društev, ki organizirajo letovanja

Pokrajinske zveze društev upokoencev	Letovanja doma	% od DU v pokrajinski zvezi	Letovanja v tujini	% od DU v pokrajinski zvezi
Gorenjska	14	30,4	10	21,7
Osrednjeslovenska	26	30,2	13	15,1
Zgornje Podravje	22	38,0	6	10,3
Celje	22	30,1	12	16,4
Severna Primorska	6	20,7	6	20,7
Dolenjska	12	36,4	6	18,2
Koroško Šaleška	14	58,3	6	25,0
Pomurje	8	25,0	8	25,0
Zasavje	3	33,3	2	22,2
Spodnje Podravje	13	31,0	4	9,5
Južna Primorska	2	8,0	2	8,0
Posavje	7	53,8	2	30,8
Aktivi in klubi	1	3,8	4	15,4
Skupaj	150	30,2	81	16,3

Tabela 8: Prikaz kulturnih dejavnosti v letu 2008 po pokrajinah in zvrsteh 1

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Št. pevskih zborov	Št. pevcev (% članstva)	Št. nastopov (povpr. št. na zbor)	Št. likovnikov	Št. literatov	Št. instrumentalistov	Št. amaterskih igralcev
Gorenjska	22	879 (2,7)	239 (11)	79	134	8	83
Osrednjeslovenska	17	330 (1,0)	128 (8)	96	46	42	39
Zgornje Podravje	21	313 (1,2)	294 (14)	58	89	33	57
Celje	17	298 (1,1)	142 (8)	20	107	14	30
Severna Primorska	5	114 (0,7)	48 (10)	12	0	0	26
Dolenjska	10	192 (0,6)	94 (9)	55	76	6	79
Koroško Šaleška	15	330 (2,2)	149 (10)	44	36	7	42
Pomurje	16	255 (1,8)	135 (8)	50	39	27	32
Zasavje	2	74 (0,5)	40 (20)	17	23	21	0
Spodnje Podravje	24	271 (2,2)	196 (8)	37	13	27	15
Južna Primorska	4	57 (0,5)	25 (6)	7	24	6	16
Posavje	4	49 (0,7)	11 (3)	8	16	0	0
Aktivi in klubi	1	n.p.	n.p.	0	10	0	0
Skupaj	158	3.162 (1,4)	1.501 (9,5)	483	613	191	419

Tabela 9, nadaljevanje: Prikaz kulturnih dejavnosti v letu 2008 po pokrajinah in zvrsteh

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Št. zbirateljev	Št. ljubiteljev ročnih del (% članov)	Št. pesalcev	Druge aktivnosti	Št. prireditev (povpr. št. na DU)	Št. udeležencev	Št. razstav
Gorenjska	33	643 (2,0)	179	201	374 (8)	9.292	30
Osrednjeslovenska	0	228 (0,7)	146	110	72 (0,8)	3.963	37
Zgornje Podravje	122	485 (1,8)	873	299	116 (2)	4.052	62
Celje	47	470 (1,8)	30	753	65 (0,9)	5.153	42
Severna Primorska	0	87 (0,5)	70	97	66 (2,3)	3.669	17
Dolenjska	13	254 (1,7)	16	37	61 (2)	4.294	28
Koroško Šaleška	12	209 (1,4)	40	66	54 (2,3)	3.540	47
Pomurje	6	160 (1,1)	97	56	60 (2)	6.031	27
Zasavje	0	94 (0,7)	20	14	28 (3)	2.341	6
Spodnje Podravje	3	103 (0,8)	38	60	63 (1,5)	4.450	23
Južna Primorska	0	70 (0,6)	10	0	30 (1,2)	3.281	3
Posavje	0	79 (1,1)	0	17	14 (1)	616	4
Aktivi in klubi	0	8 (0,1)	0	15	3 (0,1)	80	1
Skupaj	237	2.882 (1,2)	1.519	1.725	1.006 (2,0)	50.762	327

Tabela 10 Prikaz izobraževalne dejavnosti v društvih

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Št. DU, ki so organizirala izobraževanja (% od vseh DU v pokrajini)	Št. izobraževanj	Št. udeležencev (povprečno število na predavanje)	Vsebine izobraževanj:
Gorenjska	21 (43,5)	166	3.657 (22)	<p>• Promocija zdravja zdrava prehrana, prebava vegeterjanska kuhinja, kvaliteta življenja v starosti, varna starost, padci doma ozaveščanje starejših zdravo življenje v starosti varnost starejših v prometu starejši vozniki kristali in energija šport za starejše, nordijska hoja</p> <p>• Zdravstvene teme bolečina. stres zdravlina zelišča, nabiranje, hramba skrb za zdravje, tesnoba varna raba zdravil pomoč umirajočim in žalujočim prva pomoč za vsakdanjo rabo demenca , preprečevanje koronarnih bolezni, krvni tlak, maščobe problematika javnega zdravstva nespečnost, gripa, zgaga, glavobol ortopedski pripomočki osteoporozo. Inkontinenca rak na dojki. Prostata, dihala boleznii vezivnega tkiva pomen zob v starosti</p> <p>• Socialni položaj starejših socialno varstvo za starejše nasilje v družini učinkovito informiranje starejših vodenje razgovora pomoč na domu, osamljenost ugodnosti za starejše na ZPIZ-u sožitje upokojencev, rudarjev in nerudarjev raznolikost je bogastvo družbe računalniški tečaji turizem, ohranitev kulturne dediščine čebelarstvo, gobarstvo potopisi, botanika, zgodovina vseživljenjsko učenje, ročne spretnosti, kuhanje jezikovni tečajii, obrezovanje drevja, biodinamično vrtnarjenje</p>
Osrednjeslovenska	27 (31,4)	100	1958 (19)	
Zgornje Podravje	24 (41,4)	77	1.508 (20)	
Celje	23 (32,9)	52	938 (18)	
Severna Primorska	14 (48,3)	94	1.300 (14)	
Dolenjska	20 (60,6)	81	2.794 (35)	
Koroško Šaleška	17 (70,8)	59	2.066 (35)	
Pomurje	13 (40,6)	66	1.412 (21)	
Zasavje	6 (55,6)	25	821 (33)	
Spodnje Podravje	15 (35,7)	61	1.429 (23)	
Južna Primorska	9 (36,0)	24	1.207 (50)	
Posavje	6 (46,2)	9	267 (30)	
Aktivi in klubi	1	34	232 (7)	
Skupaj	198 (40,0)	848	19.589 (23)	

Tabela 11 Humanitarna dejavnost v društvih

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Število društev, ki imajo prostovoljce	Št. prostovoljcev v pokrajini (% od članstva)	Št. prostovoljcev, ki obiskujejo starejše	Št. prostovoljcev v projektu Starejši za starejše
Gorenjska	42 (91,3%)	987 (2,9%)	602 (1,8%)	241 (0,7%)
Osrednjeslovenska	68 (79,1%)	1.091 (3,3%)	702 (2,1%)	222 (0,7%)
Zgornje Podravje	50 (86,2%)	820 (3,0%)	520 (1,9%)	61 (0,2%)
Celje	60 (82,2%)	1487 (5,6%)	1.487 (5,6%)	286 (1,1%)
Severna Primorska	25 (86,2%)	431 (2,6%)	341 (2,1%)	103 (0,6%)
Dolenjska	29 (87,9%)	1026 (6,7%)	839 (5,5%)	164 (1,0%)
Koroško Šaleška	23 (95,8%)	535 (3,5%)	418 (2,8%)	76 (0,5%)
Pomurje	25 (78,1%)	462 (3,3%)	386 (2,7%)	157 (1,1%)
Zasavje	8 (88,9%)	184 (1,3%)	164 (1,2%)	78 (0,6%)
Spodnje Podravje	33 (78,6%)	468 (3,8%)	369 (3,0)	160 (1,3%)
Južna Primorska	24 (96,0%)	440 (3,7%)	291 (2,4%)	42 (0,9%)
Posavje	13 (100%)	253 (3,4%)	212 (2,9%)	88 (1,2%)
Aktivi in klubi	12 (46,2%)	186 (2,5%)	79 (1,1%)	15 (0,2%)
Skupaj	412 (83,1%)	8.916 (3,8%)	6.410 (2,7%)	1693 (0,7%)

Tabela 12 Sodelovanje DU na lokalni ravni

Pokrajinske zveze društev upokojencev	S centri za socialno delo		Z zdravstvenim domom		Z občinskimi službami		Z domom upokojencev		S cetrom za pomoč na domu	
	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno
Gorenjska	3	21	6	24	10	36	5	38	2	18
Osrednjeslovenska	2	31	6	29	11	46	6	38	1	12
Zgornje Podravje	7	20	7	20	14	43	11	33	5	19
Celje	5	28	2	26	10	47	5	46	3	19
Severna Primorska	2	14	4	19	7	25	4	26	2	23
Dolenjska	4	16	3	16	6	27	5	26	2	10
Koroško Šaleška	2	16	1	17	7	21	4	20	1	9
Pomurje	3	18	3	15	7	25	5	22	1	9
Zasavje	1	7	1	4	3	6	1	8	1	5
Spodnje Podravje	2	18	3	29	11	31	6	29	3	12
Južna Primorska	1	16	2	11	4	16	3	15	1	11
Posavje	3	7	2	6	3	10	3	10	3	6
Aktivi in klubi	0	0	0	0	0	3	0	2	0	0
Skupaj (%)	35 (7,1)	212 (42,7)	40 (8,1)	216 (43,5)	93 (18,8)	341 (68,8)	58 (12,0)	313 (63,1)	25 (5,0)	153 (30,8)

Tabela 13, nadaljevanje: Sodelovanje DU na lokalni ravni

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Z Rdečim križem Slovenije		S Karitasom		S kulturnimi društvi		Z invalidskimi društvi		Z društvi bolnikov	
	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno
Gorenjska	7	31	5	18	6	32	4	15	1	4
Osrednjeslovenska	4	42	3	18	2	25	2	6	0	3
Zgornje Podravje	11	39	5	12	9	34	4	13	0	2
Celje	6	52	2	19	5	42	3	25	0	4
Severna Primorska	2	23	1	18	4	21	1	12	0	5
Dolenjska	8	26	2	9	5	23	2	14	1	4
Koroško Šaleška	3	21	2	13	2	16	2	18	1	4
Pomurje	1	21	2	17	2	24	2	11	0	4
Zasavje	2	7	1	4	2	7	2	7	0	0
Spodnje Podravje	6	26	5	17	4	25	2	9	2	3
Južna Primorska	2	18	2	13	2	16	2	13	1	6
Posavje	3	11	3	11	3	9	0	4	1	1
Aktivi in klubi	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Skupaj	53 (10,7)	318 (64,1)	33 (6,7)	169 (34,1)	46 (9,3)	275 (55,4)	26 (5,2)	147 (29,6)	7 (1,4)	40 (8,1)

Tabela 14, nadaljevanje: Sodelovanje DU na lokalni ravni

Pokrajinske zveze društev upokojencev	Z osnovnimi šolami		S srednjimi šolami		Z univerzo		S turističnimi društvi	
	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno	redno	občasno
Gorenjska	7	30	0	5	1	2	7	30
Osrednjeslovenska	7	45	0	2	2	3	4	39
Zgornje Podravje	10	35	1	2	0	1	12	41
Celje	6	51	0	4	1	1	6	39
Severna Primorska	3	23	0	5	0	0	3	22
Dolenjska	3	25	0	2	1	3	2	19
Koroško Šaleška	4	20	0	0	1	4	2	16
Pomurje	3	24	0	3	0	0	3	23
Zasavje	2	7	1	2	1	1	1	6
Spodnje Podravje	6	28	3	5	1	1	7	23
Južna Primorska	2	17	0	1	1	3	1	12
Posavje	1	10	0	1	0	0	3	9
Aktivi in klubi	0	1	0	0	0	0	0	6
Skupaj	54 (10,9)	316 (63,7)	5 (1,0)	32 (6,5)	9 (1,8)	19 (3,8)	51 (10,3)	285 (57,5)

Prostovoljno delo s starejšimi

Kot sestavni del projekta Starejši za večjo kakovost življenja doma je Zveza društev upokojencev Slovenije v sodelovanju s Slovensko filantropijo in zavarovalnico Vzajemna izdala Priročnik za prostovoljno delo s starejšimi, katerega avtorica je Angelca Žiberna, predsednica projektnega sveta projekta Starejši za večjo kakovost življenja doma. Iz priročnika, ki je namenjen koordinatorkam in koordinatorjem v društvih, ki vodijo prostovoljce, povzemamo nekaj najzanimivejših misli in ugotovitev.

Prostovoljno delo je dejavnost posameznika, ki temelji na njegovi svobodni odločitvi, da opravlja to dejavnost v dobro drugih ali za skupno javno dobro, ne da bi pričakoval, da bo zavoljo tega imel materialne koristi. Prostovoljno delo je torej eden od temeljev civilne družbe in predstavlja prizadevanja za humanost, svobodo, varnost in pravičnost za vse ljudi. Razvija in krepi obče vrednote, uveljavlja odgovornost do sočloveka, preprečuje negativna dejanja in pojave v družbi, razvija pridobivanje znanj in spoznanj, krepi solidarnost v družini, širši skupnosti, v državi in v svetu.

Kdo so prostovoljke in prostovoljci?

Prostovoljci so ljudje, ki znajo prisluhniti srcu. Prostovoljka ali prostovoljec je lahko vsak ne glede na spol, izobrazbo, starost, poklic, narodnost, veroizpoved, gmotni in družbeni položaj. Pomembno je, da sprejema etična načela, zavedajoč se, da dela, ne da bi pričakoval plačilo. Prostovoljec, ki vstopa v to dejavnost, se mora zavedati, da je delo z ljudmi zahtevno in odgovorno. Za to je potrebno nekaj izkušenj in strokovnega znanja, da lahko prostovoljec razume potrebe drugih ljudi.

Starejši prostovoljci imajo določeno prednost pri starejših uporabnikih. Laže navežejo pogovor, saj marsikaj vedo že iz svojih lastnih izkušenj, hitreje razvijajo medsebojno zaupanje, kar je izredno velikega pomena za sodelovanje ali reševanje določenih težav.

Kako pridobivamo prostovoljce?

Prostovoljstvo ima v Sloveniji dolgoletno tradicijo, zato je v javnosti prepoznavno še zlasti med starejšo generacijo. Za prostovoljno delo pridobivamo starejše ljudi najpogosteje z osebnim stikom, s pomočjo znanstev v soseskah ali iz vrst nekdanjih sodelavcev, pa v družinjah v društvih, lahko tudi s predstavitvami programov, ki jih opravljajo prostovoljci na različnih področjih, s pisnimi, medijskimi informacijami in z vabili, največ pa z osebnimi stiki.

Motivacija za prostovoljstvo

Pri starejših prostovoljcih prevladujejo človekoljubni, humanitarni

motivi, občutljivost za pomoč sočloveku, soodgovornost za pomoč ljudem v stiski. Starejši prostovoljci so srečni in zadovoljni, če občutijo, da so človeku pomagali ali da se njegov problem uspešno rešuje s pomočjo drugih organizacij. To jim je tudi spodbuda, da ostanejo prostovoljci in pripadniki organizacije.

Pri mladih so motivi drugačni. Pri njih gre za socialno druženje, za spoznavanje življenja drugih ljudi in za osebno rast in za humanizacijo medsebojnih odnosov.

Kaj lahko delajo prostovoljci?

V društvih upokojencev prostovoljci opravljajo različna dela, upoštevaje pri tem izobrazbo, zanimanja in druge sposobnosti. Z vsebino programov spodbujajo zlasti starejše k samoozaveščanju in izobraževanju, jim posredujejo različne informacije, ustvarjajo prijateljske vezi med ljudmi vseh generacij, preprečujejo socialno izoliranost, odkrivajo težave in so med prvimi, ki jih posredujejo poklicnim institucijam in se tvorno vključujejo v njihovo reševanje.

Kako pristopiti k obisku starejših ljudi?

Najprej moramo spoznati položaj, morebitno bolezensko stanje, družinsko okolje uporabnika ipd., kar pripomore k učinkovitemu pogovoru in pridobivanju podatkov o življenju starejše osebe ter o njenih težavah.

V praksi prostovoljci v projektu Starejši za starejše napovemo nameravani obisk pisno, osebno ali po telefonu. Tako dosežemo večji učinek pogovora. Če človeka poznamo že od prej, je pogovor seveda lažji. Vedno pa naj bo uvodni del obiska žlahten, prijeten, kar spodbudi sogovornika k hitrejšemu dojetanju vsebine pogovora. Pogovoru lahko prisostvujejo tudi družinski člani. Tudi njim razložimo namen obiska in jim pojasnimo vprašalnik, ki ga nato izpolni obiskana oseba. Prisluhnemo jim in tako spoznamo širšo problematiko. Ob tem lahko izrečemo tudi pohvalo za skrb za starejšega v domačem okolju.

Starejši človek pa se rad pogovori o težavah, zato ga moramo spoštljivo poslušati, vendar mu moramo tudi povedati, da je čas pogovora omejen, da bomo pogovor nadaljevali še na drugih srečanjih.

V času pogovora mora prostovoljec ustvariti spoštljiv odnos do prepoznavanja težav sogovornika. Uspeh obiska ali pogovora pa je v tem, da sta sogovornika zadovoljna, da je bil obisk lep dogodek in da sogovornik spozna, da nanj mislijo tudi v okolju.

Potrebe starejših ljudi

Da bi laže razumeli starejše ljudi, je dobro, da poznamo vsaj nekaj potreb, ki jih imajo starejši ljudje. Nekatere potrebe postajajo pravice, zapisane v različnih zakonih. Toda, ali se starejši zavedajo

svojih potreb, ali so seznanjeni s svojimi pravicami in možnostmi uresničevanja?

Ali je vse to dosegljivo vsem starejšim ljudem? Verjetno ni. Zato je pomoč prostovoljcev toliko več vredna, saj bomo pomagali tistim, ki nas najbolj potrebuje.

Ob obiskih starejših na domu se srečujemo tudi z njihovi svojci. Nekateri so bili presenečeni nad tem, da obiskujemo njihove starše. Ko so prostovoljci pojasnili, kakšen namen ima ugotavljanje potreb starejših, so spoznali, da gre pri tem tudi za družino, ki oskrbuje ostarelega, bolnega človeka, ki potrebuje tudi pomoč države ali drugih institucij. Zato pri uresničevanju projekta velja pozornost tudi družini, njenim potrebam in pomoči, ki jo potrebuje.

Načrtovanje in spremljanje prostovoljnega dela

Za dobro prostovoljstvo je potrebna dobra organizacija usmerjanja, načrtovanja in spremljanja programov, mentorstvo, določitev potreb uporabnikov in možnosti za uresničenje programskih ciljev. Društvo ali organizacija mora omogočiti prostovoljcem, da že v začetku sodelujejo pri načrtovanju programa, pa tudi pri spremljanju in vrednotenju dela, kajti s tem se bodo počutili potrebne, koristne in tako ostali dalj časa pripadniki organizacije. Postali bodo nosilci in soodgovorni uresničevalci zastavljenih ciljev.

Pri tem je zelo pomembno sodelovanje med prostovoljci drugih društev in organizacij (RK, Karitasa, patronažne službe, itd.), ki se vključujejo v program Starejši za starejše. Še zlasti pa morajo biti prostovoljci pripravljeni sodelovati s strokovnimi službami s področja zdravstva, patronaže in socialnega varstva.

Spremljanje učinkovitosti prostovoljnega dela

Kljub vse večjemu številu strokovnih in drugih institucij, pa ni zbranih podatkov o potrebah starejših ljudi. To bi bilo koristno za državne in lokalne službe, saj bi tako lahko usmerjali programe še zlasti za pomoč tistim, ki so je najbolj potrebni.

Ob večjih in hujših primerih lahko prostovoljci ali njihove organizacije posredujejo pri pristojnih službah, kar pripomore k hitrejšemu reševanju problemov. Prostovoljci lahko v okolju osveščajo širšo javnost o nujnosti prepoznavanja različnih problemov in težav ljudi ter spodbujajo različne akcije za skupno reševanje socialnih, kulturnih, vzgojnih in drugih problemov v okolju.

Vrednotenje in nagrajevanje prostovoljstva

Prostovoljci ne delajo zato, da bi bili plačani. Vendar pa opravičeno pričakujejo, da bo njihovo delo deležno pozornosti, pohvale bodisi v lastni organizaciji ali pa v drugih organizacijah.

Mnogim pomeni več kot javna priznanja to, da je njihovo delo sprejeto, spoštovano, da so z njimi zadovoljni uporabniki.

Toda prostovoljci sprejemajo različne oblike nagrajevanja, kot so srečanja, izleti, tabori, knjižne nagrade, vsekakor pa jim veliko pomenijo tudi priznanja, ki se v zadnjem času vse bolj uveljavljajo.

Pri tem pa je pomembno, kdo, kako in kje se podeljuje priznanja. Zato je treba tudi nagrajevanje prostovoljstva opredeliti v pravilih organizacij. S tem povečujemo tudi vrednost programov, ki jih opravljajo prostovoljci in ki pomenijo tudi za državo prispevek k izboljšanju življenja vseh generacij.

SiOL Začetek!

Prava izbira za vse, ki še nimate interneta!

Telekom Slovenije d.d., Cigaletova 15, 1000 Ljubljana

Poskusite internet:

- **Akcijska mesečna naročnina** - tri mesece **15 EUR na mesec**, kar je samo **0,50 EUR*** na dan.
- **Ugodno strokovno izobraževanje pri vas doma** - dve uri za 9 EUR.
- Prenosni računalnik Dell 500 Vostro na 24 obrokov po 15 EUR** na mesec.
- Operacijski sistem Windows v slovenskem jeziku in brezplačna računalniška miška.
- Vse to brez vezave!

Več informacij na **brezplačni telefonski številki 080 8000** ali v Mobitelovih centrih.

(P)osebna ponudba:

- dostavimo,
- priklopimo,
- izobrazimo!

Računalnik
24 obrokov po
15€**

Akcijska naročnina
0,50€*
na dan

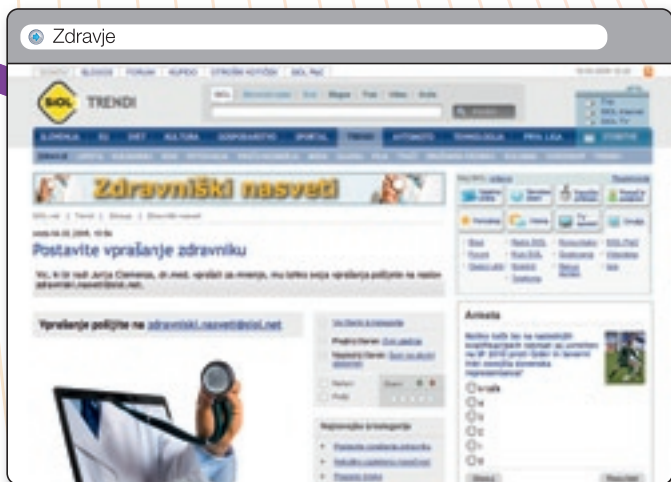

Vesolje veselja

* Akcijska ponudba SiOL Začetek velja od 1. 4. 2009 do vključno 30. 6. 2009. Akcijska naročnina 15 EUR na mesec, za prve tri mesece (oziroma 0,50 EUR na dan za prve tri mesece), velja za vse nove naročnike na SiOL internet, ki bodo naročniško razmerje sklenili do vključno 30. 6. 2009. Ponudba velja samo v primeru naročila storitve SiOL internet z osnovno hitrostjo (1Mbit/s na xDSL in 20 Mbit/s na optiki), brez SiOL telefonije in brez SiOL televizije, in velja le za nove naročnike SiOL storitev.

** Akcijska ponudba računalnik Dell 500 Vostro na 24 obrokov po 15 EUR na mesec velja za vse, ki bodo do vključno 30. 6. 2009 postali naročniki na storitev SiOL internet ter na pakete, ki vključujejo storitev SiOL internet. Velja tudi za vse naročnike, ki bodo naredili prehod iz obstoječih paketov, ki ne vključujejo storitve dostopa do interneta, na paket, ki vsebuje SiOL internet. Količine so omejene.

Za napake v tisku ne odgovarjamo. Pridržujemo si pravico do sprememb. Slike so simbolične.

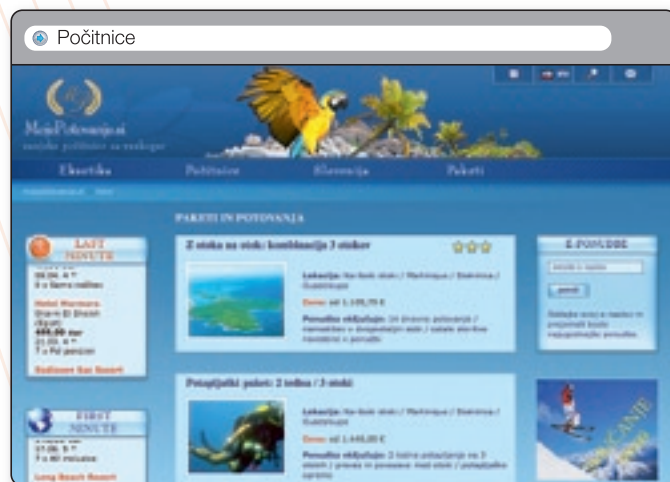

Na počitnice z internetom? Zakaj pa ne?

Odslej se boste veliko lažje odločili, kam na počitnice. Vse počitniške destinacije, ocene hotelov in storitev so vam na voljo kadarkoli, in to pri vas doma, na internetu. Z izobraževanjem na domu, ki vam ga ponuja SiOL, boste hitro odkrili vse čarobne destinacije interneta.

Internet pomaga pri zdravju? Pa še kako.

Na internetu lahko najdete veliko koristnih nasvetov za zdravo in polno življenje. Zdrava prehrana, gibanje, zdravilišča, zdravila ... Ob tem pa vam omogoča, da se o svojih zdravstvenih težavah posvetujete s strokovnjakom, in to kar iz vašega naslanjača. Odkrijte klepetalnice, kjer se srečujejo ljudje s podobnimi težavami in skupaj iščejo najboljše rešitve.

Internet je poštar? Seveda. In to najhitrejši na svetu.

E-mail je elektronska pošta – zelo hitra verzija klasične pošte. Elektronsko pismo napišete in prek interneta pošljete svojemu bratu, prijatelji, hčerki, vnučkom ... Vaše sporočilo namesto poštarja dostavi internet. Pošljete lahko pismo, sporočilo, fotografijo, kakšno glasbo, čestitko, voščilo ...

Internet zna kuhati? Ah, mala malica ...

Internet je specialist za iskanje odličnih receptov, kuharskih nasvetov, informacij o zdravi prehrani in trendih sodobne kuhinje. Je kot kuharski mojster, ki vodi vašo kuhalnico. Strah pred internetom je odveč, saj vam SiOL poleg interneta ponuja tudi odlično izobraževanje. Spoznajte internet in iz vaše kuhinje bo še lepše dišalo.

Res je – kdo smo RESje?

Kot svojci obolelih z demenco, smo mnogi leta delili usodo z njimi. Vsak dan je bil dolg, poln napetosti, negotovosti in nemoči ob trpljenju obolelega. Izkusili smo, kaj vse ni narejenega v družbi, in kako malo pomoči so deležne osebe z demenco! Že osebni zdravnik po navadi reče, da je demenca pač običajen starostni pojav. Nekaj tablet, pa smo opravili. In svojec verjameš, da se drugega ne da narediti.

Leta z bolnikom zapustijo pečat

Samo tisti z izkušnjami vemo, kako mukotrpno je življenje ob bolniku z demenco. Ko nemočen gledaš, kako se ti sesipa družina, življenje in kako trpi oseba z demenco. Tudi mi o tej bolezni nismo vedeli dosti, sproti smo se učili in se učimo še naprej, še sedaj, ko je tistih težkih 15 let mimo. Vsa ta leta truda in dela, spominov, predvsem neprijetnih, so pustila na nas pečat. Gledati svojega najbližjega kako je izgubljen, prestrašen in tako sam in nemočen, kako nam ga jemlje bolezen, kako pozablja, kdo je, kje je, da ima otroke in doživljati vse to iz dneva v dan, ni lahko.

Zdaj vemo, da temu ni nujno tako. Demenca ni vedno spremljevalka starosti. Starost z demenco pa je lahko tudi lepa in polna, če vemo kako takim ljudem pomagati in jim polepšati življenje.

Osebe z demenco potrebuje celodnevno skrb, predvsem pa potrebujejo pozornost, ljubezen in sprejetost. Koliko tega mu lahko da družina, brez zunanje pomoči?

Z odhodom v dom ni konec s skrbmi

Ko oboleli konča v domu za starejše, meniš da si rešil problem. Pa se pojavijo novi. Nemočno opazuješ kako delajo s tebi dragim človekom, ga puščajo ves dan v postelji, ga zanemarjajo, mu dajejo pomirila in ravnaajo z njim kot s predmetom dela; kako vsak dan, ob pogosto nehumanem in nespoštljivem ravnanju osebja, ki je premalo plačano, nezadovoljno in nima čuta za starega človeka, izgublja človeško dostojanstvo!

Vsak med nami svojci, je naredil vrsto napak, ki mu jih je danes žal. Če bi imeli takrat več vedenja o bolezni in poznali pravice po vrsti zakonov in predpisih, če bi vedeli na koga naj se obrnemo, če bi vedeli kako naj pomagamo svoji mami, očetu, sestri, bi bilo življenje za nas, in predvsem zanje, bolnike, znosnejše in lepše.

In tu smo začeli. Eni še skrbijo za svoje obolele, drugi jih, žal, nimamo več. Začeli smo z medsebojno pomočjo. Nadomeščali smo drug drugega pri obiskih v domovih ali doma. Z obolelimi smo hodili na sprehode, se z njimi pogovarjali, prepevali, risali in se smejali. Pričeli smo s pilotskim projektom Prostovoljska pomoč osebam z demenco in njihovim svojcem.

Prostovoljci lahko veliko pomagajo

Lotili smo se zbiranja prostovoljcev s pomočjo Slovenske filantropije, medijev in svojcev, ki so, kot mi, iskali pomoč. Začeli smo s predavanji za svojce in možne prostovoljce, ki so jih vodili strokovnjaki. Predavanja so bila kakovostna, toda ob strokovnem vedenju o bolezni, nam je manjkalo praktično znanje za delo z obolelimi. Pa smo se lotili tudi tega.

Začeli smo zbirati informacije o vrsti in oblikah družbene pomoči, o pravicah, ki pripadajo obolelim, kje in kako jih lahko svojci uveljavljajo itd. Delili smo jih svojcem po vsej Sloveniji, ko so prebrali kak članek o nas ali poslušali kontaktno radijsko oddajo, in so nas poklicali in prosili za pomoč in nasvet.

Temeljni cilji programa

- Dvig kvalitete življenja oseb z demenco in njihovih svojcev;
- približati potrebe oseb z demenco in njihovih svojcev javnosti;
- spodbuditi vključevanje v prostovoljstvo;
- zbrati in usposobiti prostovoljce za druženje z osebami z demenco;
- vpeljati socialno mrežo kot podporo svojcem in obolelim na področju, kjer živijo (ZD, CSD, patronaža, društva, koordinatorji itd.);
- informirati svojce in obolele o možnostih in vrstah družbene pomoči in
- vplivati na zmanjševanje kršitev človekovih pravic obolelih z imenovanjem njihovih zastopnikom in civilnega nadzora na izvajanjem skrbi za obolele v institucijah in izven.

Nadaljevali smo v vseh smereh in na vseh področjih. Iskali smo denar za nakup priročnikov za delo z osebami z demenco, za pripravo predavanj, nakup didaktičnih pripomočkov ipd. Prostovoljske ure so šle v tisoče, in to je bil naš brezplačni prispevek za doseg cilja izboljšati kvaliteto življenja obolelih za demenco in njihovih svojcev.

Število bolnikov z demenco narašča

V Sloveniji je 25 tisoč oseb z demenco in njihovo število raste z daljšo življenjsko dobo prebivalstva. Ker pa bolezen ne prizadene le oseb z demenco, temveč tudi njihove svojce, je tistih, ki potrebujejo pomoč, vsaj še enkrat toliko.

Delo z dementnimi ljudmi je težko. Svojci ne zmorejo sami v

celoti skrbeti za obolelega, dohodki pa jim pogosto ne dopuščajo najmanjše dragih organizacij za storitve na domu.

Javni zavodi za starejše nimajo zadosti kadrov. Za svoje, ki imajo dementne starše v domovih, je spremljanje življenja staršev na teh oddelkih boleče: oskrbovanci so omejeni le na prostore svojega oddelka in nihče jih ne vodi na sprehod v naravo ali na vrt.

Na tem področju se soočamo z dvema težavama: domovi za starejše oddelke za dementne le počasi odpirajo prostovoljcem, prostovoljce za to delo pa tudi ni lahko najti. Vsi, ki se ukvarjajo z dementnimi, potrebujejo več izobraževanja in obvezno strokovno podporo (intervizijo, supervizijo).

Prostovoljstvo širimo na društva

Prostovoljce zbiramo s pomočjo elektronskih in pisnih medijev in jih usposabljammo za prostovoljstvo v skladu z etičnim kodeksom in pravili prostovoljstva. Zbiranja prostovoljcev bomo letos prenesli še na društva upokojencev po vsej Sloveniji. Tam bomo tudi izvajali izobraževanja prostovoljcev in svojcev.

Vse to bo nedvomno vplivalo na zvišanje kakovosti življenja obolelih in tistih, ki skrbijo zanje. Zaradi občutljivosti področja in nemoči obolelih pri uveljavljanju pravic, poudarjamo potrebo po organizirani prostovoljski pomoči in usposobljenih prostovoljcih. Da zaščitimo človekove pravice obolelih, smo se povezali z varuhom človekovih pravic, posebno v primerih, ko gre za izrazito nasilno ravnanje z obolelimi.

Potreb je vedno več, zato bo potrebno program stalno izvajati. V minulem letu je bilo neposredno ali posredno vključenih v naš program približno 3 tisoč oseb, za letos pa predvidevamo, da jih bomo vključili kakih 6 tisoč. Število opravljenih prostovoljskih ur štejemo že v deset tisoče.

Povezava s projektom Starejši za starejše bo omogočila pogoje za širše vključevanje uporabnikov v program. Koordinatorji v DU po vsej Sloveniji obiskujejo vse starejše na njihovem domu. Tako se bo, z vzpostavitvijo socialne mreže v lokalnih skupnostih, krog uporabnikov bistveno razširil.

Izhod je v več prostovoljcih in več denarja

Potrebe po prostovoljski pomoči, ki jo nudi naš program, so veliko večje od naših trenutnih možnosti, zato bi morali zaposliti vsaj enega delavca na delovnem mestu koordinatorja-strokovnega sodelavca v programu.

Doslej smo vse aktivnosti opravljali zgolj prostovoljci. Tudi stroške smo si lahko pokrivali le simbolično, ker so bila sredstva, ki smo jih uspeli zbrati, minimalna. Od leta 2005 do letos, smo imeli za izvajanje našega program na voljo vsega 5 tisoč evrov!

Čeprav pošiljamo vloge za projektna sredstva, glede na dosedanje izkušnje, ne moremo biti gotovi, da jih bomo res dobili. Žal pa je prav od več denarja odvisno nadaljnje delo programa v obsegu, kot smo si ga zastavili.

Ana Cajnko

Novi socialni red

FERPA je evropsko združenje upokoјencev in starejših in je član evropske zveze sindikatov (ETUC). Leta 1993 so jo ustanovili upokoјeni sindikalisti, ki so želeli nadaljevati boj za pravičnejšo in bolj demokratično družbo skupaj z mladimi in aktivnimi delavci. Dandanes je FERPA z 19 milijoni članov najbolj reprezentativen sindikat starejših v Evropi.

Na aprilskem srečanju v Španiji so govorili o pravicah starejših v Evropi in jih povezali v nekaj zahtev:

Pravica do dostojanstva: Vsakdo je upravičen do spoštovanja, dostojanstva in osebnega življenja, še zlasti pa tisti, ki živijo s svojimi družinami in v domovih za starejše; potrebno je zagotoviti ustrezno nego in posebej usposobljeno osebje. Nasilje in zlorabo je treba preprečevati in kaznovati.

Pravica do aktivnega staranja in družbene participacije: Država mora zagotavljati varno in solidarnostno družbo ter aktivno državljanstvo; upokoјenci in starejši morajo biti informirani o socialnih pravicah in o razvoju zakonodaje ter morajo prevzemati aktivno vlogo v odločanju na evropski in nacionalni ravni. Evropske institucije morajo sindikatu upokoјencev in starejših omogočiti pogajanja in konzultacije na področjih, pomembnih za starejše. Prostovoljno delo starejših in upokoјencev je treba prepoznati in ceniti tudi kot izraz medgeneracijske solidarnosti. Zato FERPA pozdravlja odločitev Evropske komisije, da leto 2012 razglasi za leto prostovoljstva.

Pravica do stanovanja: Vsi starejši so upravičeni do ustreznega, varnega in cenovno sprejemljivega stanovanja. Družba mora najrevnejšim zagotoviti sprejemljive bivalne standarde, upošteva je pri tem njihove prihodke in zahteve, ne glede na to, ali živijo sami ali ne.

Pravica do javnih storitev: Javni organi morajo prebivalcem zagotavljati vsem dostopne storitve, ki zadovoljujejo splošni interes, ki so transparentne, kontinuirane ipd. Vsakomur je treba zagotoviti ustrezno količino vode in električne energije po primerni ceni ter po potrebi tudi subvencionirani. Organi odločanja na nacionalni in evropski ravni se morajo čimprej spopasti z negativnimi izkušnjami, ki se v zadnjih letih kažejo kot posledica ekonomskih teorij neoliberalizma in deregulacije

trga.

Pravica do pokojnine: Vsi upokoјenci so upravičeni do ustreznih pokojnin, ki se mora usklajevati vsako leto. Vse države morajo z zakonom določiti starostno mejo upokoјevanja in število let prispevanja v pokojninsko blagajno, na osnovi česar lahko posameznik uživa pravico do pokojnine. Sprejetje kateregakoli sistema obračunavanja pokojnin pa mora biti rezultat dialoga in pogajanj med socialnimi partnerji. Na vsak način pa morajo biti upokoјenci in starejši ljudje upravičeni do minimalnega dohodka, ki je nad mejo revščine in ki ga financirajo javni viri, omogoča pa dostojno življenje.

Pravica do zdravja: Starejši morajo imeti dostop do oskrbe tako doma, v ustrezni ustanovi ali v bolnišnici. FERPA daje prednost javnemu zdravstvu pred zasebno pobudo. Prioriteta naj bodo preventivni pregledi, zgodnje odkrivanje bolezni in nove terapije.

Pravica do: Vsak je upravičen do izobraževanja v vseh življenjskih obdobjih, tudi po upokoјitvi, saj bo tako bo lažje obvladoval nove tehnologije in ne bo socialno izključen. Evropska sredstva morajo podpirati izobraževalne iniciative za starejše ter spodbujati prostovoljstvo ter projekte, ki starejšim omogočajo sodelovanje v družabnem življenju in v medgeneracijskih aktivnostih.

Socialnoekonomski položaj upokoјencev v Evropi v zdajšnji krizi: Ekonomska in socialna kriza v zadnjih mesecih je prinesla nepredvidljive izgube delovnih mest, odpuščanja in nezaposlenost. Upokoјencem so v zadnjih letih zmanjšali različne ugodnosti zaradi povišane inflacije, zdaj pa se položaj še poslabšuje; dvignil se je delež starejših, ki živijo na robu revščine.

ETUC je sprejela politično pobudo za nov socialni red kot odgovor stopnjevanju socialnih problemov zavoljo ekonomske in finančne krize. FERPA podpira to pobudo kot obrambo pravic delavcev in upokoјencev.

Upokoјenci in starejši, organizirani v FERPE, zahtevajo spoštovanje enakopravnosti moških in žensk. Diskriminacija žensk mora biti odpravljena v Evropski skupnosti tudi pri plačilih, saj so pokojnine žensk za približno 15 odstotkov nižje od pokojnin moških.

V Lizboni o izobraževanju odraslih

Na drugem sestanku projekta LARA so predstavniki partnerskih organizacij od 6. do 10. maja letos pregledali opravljeno delo in ocenili rezultate raziskave o izobraževanju odraslih. Določili so datume naslednjih sestankov, obveznosti posameznih partnerjev pri razvoju projekta in izvedbene roke. Drugi del projektnih aktivnosti bo potekal do septembra

letos, in to po navodilih, ki jih bo pripravil nemški partner. Za preizkus programa je zadolžen tudi ZDUS. Gre za vmesno stopnjo v razvoju projekta, to je pripravo priročnika za izvajalce izobraževanja za odrasle, ki ga bodo partnerske organizacije skupaj zasnovale in končale do konca leta 2010.

GD Izobraževanje in kultura

Program Vseživljenjsko učenje

Slovenija je s 1. majem 2004 postala članica Evropske unije.

Ta stran je delno plačana s sredstvi programa, s katerim želi slovenska vlada prispevati k obveščeni, razumevanju in javni razpravi o članstvu v EU ter o vseh posledicah članstva za življenje slovenskih državljanov in državljanek. Program obveščanja izvaja Urad Vlade RS za komuniciranje.

Vaša vprašanja so vedno dobrodošla na evrofonu 080 2002, v evronabiralniku, Gregorčičeva 25, 1000 Ljubljana, na elektronskem naslovu evrofon@gov.si in na domači strani <http://evropa.gov.si>, kjer so vam na voljo tudi informacije.

Podpora prostovoljstvu starejših

Na seminarju Evropske komisije o prostovoljstvu starejših in vlogi organov oblasti je dosedanja predstavnica Irske v Evropskem parlamentu Marian Harkin, ki je bila posebej dejavna na področju sociale, zaposlovanja, prostovoljstva, poudarila potrebo po spodbujanju prostovoljstva starejših. Prepričana je, da je pomembno graditi družbo, ki jo bo povezovala medgeneracijska solidarnost.

»Leto 2011 kot leto prostovoljstva bo odprlo pot in dodalo vrednost medgeneracijskemu pristopu,« je dejala in dodala, da se že vnaprej veseli dela s prostovoljci in skupnih prizadevanj, da bo leto prostovoljstva uspešno.

Seminarja so se udeležili pomembni predstavniki različnih javnosti in se pogovarjali o družbenih prednostih prostovoljstva starejših ter koristih posameznikov pri tem, pa tudi o ovirah, na katere starejši naletijo in o pogojih za uspešno delo. Strokovnjaki so pozvali k večji podpori javnosti in politike prostovoljstvu, v številni Evropsko skupnost.

Anne - Sophie Parent, direktorica AGE je opozorila na neskladje med številom starejših, ki so pred upokojitvijo pokazali zanimanje za prostovoljstvo, in številom tistih, ki v resnici postanejo prostovoljci. Verjame, da bo leto prostovoljstva odpravilo to neskladje in da bo leto 2012 kot evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti pripomoglo k dolgoročni in vzdržni uveljavitvi prostovoljstva starejših.

Zgledno sodelovanje z Berlinom

Ena od nevladnih organizacij, s katero ZDUS dobro sodeluje, je Sozialwerk Berlin. Ustanovili so jo starejši Berlinčani: sami so narisali načrte, financirali gradnjo svojega doma, imenujejo ga Gradič, ki ga tudi sami vodijo. Pripravljajo delovne programe in jih uresničujejo vse leto. Vsak dan pride v Gradič kakih sto starejših, ki delajo v 19 različnih aktivnostih. V devetdesetih letih minulega stoletja so se v Sozialwerk Berlin odločili, da bodo svoje znanje in izkušnje posredovali tudi nevladnim organizacijam iz novih članic EU. Od takrat vsako leto v maju pripravijo seminar zanje. Na letošnjem so razpravljali o samopomoči starejših in podporni mreži v okolju. Učitelji z berlinske univerze, geriatri, arhitekti, ekonomisti, predstavniki mestne oblasti in predstavniki zveznega ministrstva za socialna vprašanja so spregovorili o temah, kako se odzivati na demografske spremembe in kako najti ustrezne možnosti za dostojanstveno, kakovostno in srečno življenje starejših ljudi že danes, predvsem pa v prihodnje, in kaj lahko k temu pripomorejo starejši sami.

V imenu ZDUS se je posvetovanja udeležila predsednica komisije ZDUS za izobraževanje in publicistiko Irena Levičnik.

Več o delu Sozialwerk Berlin lahko izveste na spletni strani: www.Kompetenznetz-Alter.de.

Upokojski Rock'n'Roll
lanska uspešnica po lanskim cenah
24.5. - 24.6.2009

Hotel Lipa***	Lipov gaj***
~~52 €~~	~~48 €~~
43 €	39 €

Cena velja po osebi v dvoposteljni sobi na noč. Min. bivanje 3 noči. Turistična taksa ni vključena v ceno in znaša 0,92 € po osebi na noč. Izključeni so vsi dodatni popusti. Doplačila po veljavnem ceniku.

Cena vključuje:

Polpenzion, bogat animacijski program za upokojence, neomejeno kopanje v edinstveni parafinski vodi, uporaba kopalnega plašča...

TERME LENDAVA
SAVA HOTELS & RESORTS

Informacije in rezervacije:

T: 02 577 44 20

E: marketing@terme-lendava.si

I: www.terme-lendava.si

**Povprašajte
po ŠE nižji ceni**

Seje ZDUS v mesece maju 2009

Sklepi 12. seje upravnega odbora ZDUS, 23. april 2009

Prisotni: Janez Šolar, Mirko Lebarič, Jožef Jazbec, Vladimir Šedyvi, Franc Koderman, Janez Gologranc, Emil Hedžet, Ana Pajič, Marjan Sedmak, Alojz Vitežnik in Marjan Pavlič, dr. Mateja Kožuh Novak, Aldo Ternovec in Bogdan Urbar.

Odsotni: Nihče.

Drugi prisotni: Janez Malovrh, Cecilija Lumbar, Mirko Miklavčič, Frančiška Četkovič, Angelca Žiberna, Anka Osterman, Jože Bučer, Milan Pavliha, Tomaž Banovec, Marjan Prinčič, Rožca Šonc, Franc Lobnik, Anka Tominšek, Silva Gorjup in Branko Simonovič.

1. Obravnava vsebinskega poročila o delu ZDUS za leto 2008.

Sklep: Poročilo o delu ZDUS za leto 2008 je bilo sprejeto.

2. Obravnava aktivnosti ob sprejemanju novega zakona o zdravstveni dejavnosti.

Sklep: Pokrajinske zveze upokojencev do 15. maja sporočijo datum in kraj izvedbe okroglih miz o spremembah zdravstvene zakonodaje.

3. Informacija o delovanju nacionalnega centra za šport, rekreacijo in gibanje starejših ter organiziranosti navedenih vsebin v DU in PZDU.

Sklep: Predsedniki PZDU do 15. maja sporočijo datume in kraje pokrajinskih posvetov predsednikov komisij za šport in referentov za šport v DU.

4. Informacija o aktivnostih za usposabljanje turističnih vodnikov.

Sklepi:

- Pri nadaljnjih aktivnostih za usposabljanje turističnih vodnikov in organizatorjev izletov bomo počakali na spremembo zakonodaje. Aktivno bomo spremljali spremembe zakonodaje.
- Glasilo ZDUS plus naj objavi aktivnosti in obvestila o tem, kako naj društva ravnajo pri izvedbi izletov.
- Namesto usposabljanja za turistične vodnike in organizatorje izletov se razpiše usposabljanje za tajnike in tajnice DU.

5. Informacija o aktivnostih za izvedbo računalniškega opismenjevanja starejših.

Sklep: O tej točki se ni sklepalo.

6. Vloga kapitalske družbe v pokojninskem sistemu.

Sklep: O tej točki se ni sklepalo.

7. Razno

Sklepi:

- Dogovorjeno je, da se objavi povabilo DU Ptuj za njihovo srečanje.
- Da bi zaščitil interese svojih članov, bo ZDUS med članstvom zbral ustrezno število podpisov za zastopanje na skupščini.
- Če bo prišlo do zbiranja podpisov, bodo članstvo Vzajemne zavarovalnice zastopali predsedniki PZDU, ki bodo tudi nosilci in koordinatorji akcije.
- Sredstvom javnega obveščanja je treba takoj poslati sporočilo o naših pogledih na dogajanjih v Vzajemni zavarovalnici. Sporočilo bodo po seji pripravili Marjan Sedmak, Anka Tominšek in Matjaž Vizjak.

Sklepi 13. seje upravnega odbora ZDUS, 26. maj 2009

Prisotni: Janez Šolar, Jožef Jazbec, Franc Koderman, Emil Hedžet, Ana Pajič, Alojz Vitežnik, Marjan Pavlič, Franjo Krsnik, dr. Mateja Kožuh Novak, Aldo Ternovec in Bogdan Urbar.

Odsotni: Janez Malovrh, Marjan Sedmak, Mirko Lebarič in Janez Gologranc.

Drugi prisotni: Cecilija Lumbar, Mirko Miklavčič, Milan Pavliha, Anka Tominšek, Marinka Levičnik.

1. Potrditev zapisnika 12. seje UO.

Sklepi:

- UO sprejema zapisnik 12. seje UO v predloženi obliki s popravki iz razprave.
- Predsedniku DU Ptuj sporočimo, da predsednica ZDUS ne bo govorila na srečanju na Ptuj, ki ga organizira DU Ptuj, ker ne gre za vseslovensko srečanje upokojencev, za katerega je bil sprejet sklep, da ga v letu 2009 ne bo, saj predsednica tudi ni dala soglasja k temu, da bo imela nagovor. O tem sklepu bomo pisno obvestili kabinet predsednika RS.
- Predsedniki PZDU do junijske seje UO sporočijo predlog kandidatov, ki bodo delovali v delovni skupini za spremljanje razmer v zavarovalnici Vzajemna.

2. Potrditev poročila nazornega sveta.

Sklepi:

- Sprejme se poročilo nadzornega odbora za leto 2008.
- Inventurna komisija mora do 12. junija 2009 odpraviti pomanjkljivosti.
- Vsi člani UO do 15. junija 2009 pošljejo predloge kriterijev za izplačevanje nagrad prostovoljcev v ZDUS.
- Komisija, ki spremlja delo sklada vzajemne pomoči, mora UO na

junjski seji predstaviti predlog sprememb, kako doseči finančno zdržnost sklada.

3. Poročila o delovanju PZDU.

Sklepa:

- Točka dnevnega reda se prestavi na naslednjo sejo.
- PZDU, ki obrazca še niso vrnila, naj ga vrnejo do 15. junija 2009, da bomo poročilo lahko predstavili na seji in na občnem zboru ZDUS.

4. Poročilo o aktivnosti ob sprejemanju novega zakona o zdravstveni dejavnosti.

Sklep: UO se je seznanil z aktivnostmi, povezanimi z zdravstveno zakonodajo in sklenil, da se naj nadaljujejo po zastavljenem programu.

5. Finančno poročilo za obdobje I – IV 2009.

Sklep: Sprejme se informacija o finančnem poslovanju za obdobje januar – april 2009.

6. Poročilo o poslovanju javnega zavoda Vzajemnost v letu 2008.

Sklepa:

- Soglasno se sprejme poročilo o poslovanju javnega zavoda Vzajemnost.
- Aktivnosti za vključitev revije ZDUS plus kot prilogo revije Vzajemnost naj se nadaljujejo.

7. Mesto in vloga medobčinskih in občinskih zvez in koordinacij v delovanju ZDUS.

Sklep: Začeti je potrebno z aktivnostmi za dopolnitev statuta z umestitvijo občinskih in medobčinskih zvez DU.

8. Ugovor PZDU Zgornje Podravje na poslane zapisnike.

Sklepa:

- Ugovor PZDU Zgornje Podravje se zavrže kot neutemeljen.
- Športne igre v ZDUS so ljubiteljske, zato veljajo pravila, kakršna je z večino glasov sprejela komisija ZDUS za šport in rekreacijo in

potrdil UO. Morebitne spremembe naj PZDU Zgornje Podravje skuša uveljaviti na demokratičen način v komisiji za šport in rekreacijo.

9. Razno.

Sklepi:

- Svoje člane skupščine nepremičninskega sklada bomo seznanili z zahtevo, da naj bi se povečala sredstva za delo naših komisij.
- Za občni zbor naj predsednica pripravi dopolnjeno poročilo o delu ZDUS, v katerem bo prikazano tudi delo strokovnega sveta.
- Predsedniki PZDU bodo v roku 14 dni sporočili, ali imajo alternativne predloge za datume sestankov UO.
- Občni zbor ZDUS naj bo 30. junija 2009. Če do takrat še ne bomo imeli revizijskega poročila, bomo občni zbor predstavili na avgust.

Sklepi komisije za kulturo, 18. maj 2009

Prisotni: Ema Tibaut, Veronika Vrbnjak, Erika Jovanovski, Mirko Rabič, Marija Orešnik, Anton Kotar, Draga Simetinger, Milan Pavliha, Mateja Kožuh Novak, Bogdan Urbar, Helena Hostnik, Ana Cajnko in Milan Zabavnik.

Odsotni: Ivan Mirt, Stane Podsedenshek in Marija Kožnik.

1. Sklepa:

- Za mentorja likovne kolonije ZDUS, ki bo od 27. do 30. maja v hotelu Delfin v Izoli letos, je bil izbran Marjan Maznik, ki bo za opravljeno delo dobil honorar v višini 200 evrov. Na letošnjo kolonijo se je doslej prijavilo 18 slikarjev.
- Kolonije se lahko udeležijo vsi člani ZDUS, vendar bodo stroške morali v celoti kriti sami.

2. Sklepa:

- Na festivalu za tretje življenjsko obdobje bo za udeležence iz vseh pokrajin ena razstava.
- Otvoritev razstave bo v času, ko pridejo avtobusi s člani.

3. Sklep:

V Linhartovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani bo 10. septembra 2009 na večeru kulturne dediščine nastopilo 12 pevskih zborov. Vsaka pokrajina bo imela na voljo za predstavitev po 5 minut. Poleg zborov iz pokrajin bodo nastopili še pevski zbori zamejskih Slovencev.

Iz dela pokrajinskih zvez

Sklepi letne skupščine PZDU Pomurja, 30. marec 2009

- Brez razprave je bil sprejet sklep predlaganih delovnih organov skupščine.
- Potrjen je bil predlog poslovnika o delu skupščine in dnevni red skupščine.
- Vsa tri poročila je skupščina soglasno potrdila.
- Predlog smernic za delo PPZDU in finančni načrt za leto 2009 je skupščina potrdila soglasno.
- Skupščina sprejme sklep, da UO PPZDU uskladi pravila PPZDU z veljavnim statutom ZDUS.

- Skupščina pooblasti UO, da v skladu z sklepom UO ZDUS o številu članov predlaga člane v občni zbor članov ZDUS.

Sklepi letne skupščine PZDU južne Primorske, 20. april 2009

Prisotni: Bergant Terčon Ljudmila, Boris Debeljak, Edvard Progar, Miha Letig, Janez Ahlin, Zvone Francek, Marjan Sardoč, Nevja Schergl, Wiltraud Hanžekovič, Marija Knez, Anita Benko, Pavel Koradin, Karl Drago Jevnikar, Marija Pečar, Irma Črnac, Vladimir Bolčič, Anton Jenko, Anton Sagadin, Irena Vodopivec, Franc Gombač, pred. DU II. Bistrica, Marjan Pavlič, pred. DU Izola in PZDU JP in Alba Godnič.

Odsotni: DU: Komen, Divača, Koper- center, Marezige, Šmarje, KS Vanganel, klub Interevropa in klub Maksa Perca.

Povabljeni: dr. Mateja Kožuh Novak, Avgust Brezovnik in Marta Mozetič.

Drugi prisotni: Stanislav Pegan, Branko Kjuder in Mirjana Jakomin.

1. Poročila o delu PZDU JP v letu 2008.

Sklep: Poročila so bila soglasno sprejeta.

2. Sprejem statuta.

Sklep: Statut je bil soglasno sprejet.

3. Razno.

Sklepi:

- Vsak na svoj način v društvih ali drugih asociacijah (občinski sveti) zagotovi, da javno zdravstvo ostane osnova našega zdravstvenega sistema.
- ZDUS prosimo, da nadaljuje z aktivnostmi, povezane v zvezi s

turističnimi vodiči, in nas do 15. maja obvesti o pogojih in načinu vodenja izletov.

- Prosimo, da nam čimprej zagotovijo usposabljanje računalničarjev za e-upravo.

Sklepi 10. redne seje UO PZDU Pomurja, 29. april 2009

1. Srečanje upokojencev Pomurja 06. avgusta 2009 v Veliki Polani.

Sklep: Sprejme se poročilo s predlogom stroškov srečanja v višini 6 evrov na udeleženca.

2. Oblikovanje zaključkov iz skupščine PPZDU Murska Sobota z dne 30. marca 2009.

Sklep: Upravni odbor je potrdil sklepe skupščine PPZDU z dne 30. marca 2009 in imenoval 3 člane v zbor članov ZDUS, in sicer: Inge Ivanek, predsednico DU Gornja Radgona, Aleksandra Mariča, predsednika DU Lendava in Mirka Lebariča, predsednik PPZDU Murska Sobota.

Spremljajoče dejavnosti ZDUS

Teden vseživljenjskega učenja

Andragoški center Slovenije je v sredini meseca maja pripravil kolokvij na katerem so razpravljali o različnih programih vseživljenjskega izobraževanja. Pomembno mesto je imela obravnava izobraževanja starejših, saj je prav to ena letošnjih osrednjih tem. Na kolokvij je bila povabljena tudi Zveza društev upokojencev Slovenije. Predstavili smo izobraževalno dejavnost DU v minulem letu, ki je bila pestra in obsežna. Društva bodo seveda tudi v prihodnje samostojno odločala o svojem delovanju na izobraževalnem področju, zveza pa jim bo skušala pomagati na različne načine. Na spletnih straneh ZDUS smo že objavili razpis nekaterih izobraževalnih programov, dejavnosti pa bomo spremljali tudi v ZDUS plus in objavljali primere uspešne prakse.

Torej vključimo se v akcije mesecev vseživljenjskega izobraževanja vsaj z eno izobraževalno dejavnostjo ali dejavnostjo, ki je odsev naše ustvarjalnosti na različnih področjih vsakdanjega življenja.

Občni zbori pokrajinskih zvez za nami

Z občnim zborom pokrajinske zveze Zgornjega Podravja, ki je bila zadnji teden v mesecu maju v Mariboru, so zbori pokrajinskih zvez za nami. Predstavniki ZDUS smo se udeležili vseh, razen zadnjega, za katerega nismo dobili vabila (?). Splošen vtis z vseh zborov je več kot ugoden, saj se PZDU kot zveza med DU in ZDUS vedno bolj kažejo kot nepogrešljive. Obiskanost zborov je bila povsod dobra, temeljni problem, ki smo ga večkrat slišali, pa je pomanjkanje sredstev za delo. Društvom in pokrajinam vodstvo ZDUS čestita k izvedbi številnih aktivnosti za izboljšanje zdravja naših članov.

Izbrani letošnji nosilci državnih prvenstev

Komisija za šport, rekreacijo in gibanje je pregledala in ovrednotila prijave DU in izbrala naslednje organizatorje državnih športnih iger upokojencev:

- kegljanje – PZDU Gorenjska, DU Kranj,
- balinanje – PZDU Celje, DU Žalec,
- šah – PZDU Zasavje, DU Trbovlje,
- pikado – PZDU Spodnje Podravje, DU Zagojčiči,
- športni ribolov – PZDU Maribor in
- streljanje z zračno puško – PZDU Spodnje Podravje, DU Ptuj

Tekmovanja morajo biti opravljena v mesecu septembru ali najpozneje do 15. oktobra 2009. Komisija ZDUS za šport, rekreacijo in gibanje obenem poziva vse pokrajinske zveze, da najpozneje do 15. julija 2009 vrnejo izpolnjene obrazce, in to za vsako panogo posebej.

Komisija je določila tudi kotizacijo, in sicer po 8 evrov na tekmovalca.

Državnih prvenstev se bodo tudi letos udeležili člani komisije, in sicer:

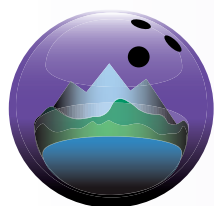
- kegljanje - Anton Krevh, Gradišče 10, S. Gradec tel 02 884 44 04,
- balinanje: - Marjan Mihelčič, Kajuhova 38, Kranj GSM 031 283 289,
- šah - Benjamin Brecelj, Ul. Moše Pijade 24, Maribor GSM 031 644 370,
- pikado - Mirko Plaznik, Grbinska 24, Litija GSM 041 508 772,
- športni ribolov - Dani Vovk, C. na Ostrožno 113, Celje GSM 041 909 801 in
- streljanje z zračno puško - Stane Tomšič, Slomškova 16, Ljubljana GSM 041 830 366.

Komisija ZDUS za šport, rekreacijo in gibanje
Miha Majerle, predsednik

Dobrodošli v butiku dobrega počutja

2864
RESTAURANT

Bohinj
Bowling

Za vas smo ponatisnili

Podaljševanje delovne dobe je nujno

Uredništvo brezplačnika Aktiv, ki obravnava vsebine trga dela, zaposlitve in ga delijo na območnih enotah zavoda za zaposlovanje, na ulicah, postajah in lokalih, je zaprosilo predsednico Zveze društev upokoјencev, da odgovori na tri vprašanja. Poslane odgovore na vprašanja objavljamo v celoti.

Kako komentirate namero države o podaljševanju delovne dobe?

Podaljševanje delovne dobe je nujno zavoljo različnih razlogov (podaljševanje življenjske dobe in s tem števila let brez bolezni oz. obdobja zdravja, vzdržnost pokojninskega sistema, pomanjkanje delovne sile), seveda pa je to le eden od ukrepov, nujnih v starajoči se družbi. Ob tem je potrebno dodatno izobraževanje starajočih se delavcev in njihovo premeščanje na delovna mesta, primerna starejšim, izkušenim delavcem, to pa zahteva spremenjen odnos delodajalcev do starejših delavcev. Še bolj je potrebno mladim omogočiti, da prej vstopijo v delovno razmerje, to pa spet zahteva spremembo navad delodajalcev, da leto za letom prek študentskega servisa izkoriščajo mlade, ne da bi zanje plačevali prispevke. Seveda pa se v času recesije, ko delavce odpuščajo, in to zlasti starejše od 50 let, ljudem zdi nerazumljivo govoriti o potrebi po podaljševanju delovne dobe. Tudi zato, ker so moderni delodajalci, ki razmišljajo zgolj o lastnem dobičku, popolnoma pozabili na etiko in kakovost medsebojnih odnosov v delovnem procesu in zato delavce preveč izkoriščajo in ponižujejo, da je mnogim odhod v pokoj rešitev pred boleznijo in invalidnostjo. Upokoјevanje mora biti prožno, tako ko gre za starost, kot tudi dolžino delovnega časa, podaljševanje delovne dobe pa nagrajeno, kar sicer vse ureja naša zakonodaja, vprašanje pa je, ali dovolj stimulatивно spričo razmer, ki vladajo v podjetjih in zavodih.

Razpoloženje v družbi ni najboljše, kar zadeva napovedane spremembe. Se lahko bojimo medgeneracijskega konflikta?

V družbi, kjer bogati enormno bogatijo, revni pa hitro siromašijo, je netenje medgeneracijskega konflikta le slepitev revnih, da bi tako bogati prikriili svoje početje - brezobzirno siromašenje družbe. Število slabo plačanih in maltretiranih delavcev na delovnih mestih je čedalje večje, vedno večje je tudi število upokoјencev z nizkimi pokojninami - med seboj se bodo morali povezati in prisiliti lastnike kapitala k spoštovanju dela, medsebojne solidarnosti in k pravičnejši delitvi dobrin. V stiski se vezi v družini krepijo, zato menim, da ne bomo dovolili, da nas pohlep posameznikov potegne v medgeneracijski konflikt.

Raziskava Eurobarometer je pokazala, da kar 70 odstotkov vprašanih meni, da bi podaljševanje delovne dobe pomenilo zmanjšanje zaposlitvenih možnosti za mlade. Kako to komentirate?

Značilno za države, kjer uspešno vlada oligarhija bogatih je, da javnost ni dovolj obveščena o dogajanju doma in po svetu, ker tisti, ki vodijo družbo, namerno kratijo informacije ali jih prilagajajo svojim potrebam. Strokovnjaki Evropske unije so že pred leti izračunali, da sodi Slovenija med dežele, kjer bo zaradi velikih demografskih sprememb že leta 2009 začelo primanjkovati delavcev. To v delovno intenzivnih panogah že vedo, saj že uvažajo delavce iz tujine. Recesija je potrebo po delavcih sicer omilila in zabrisala, a le za nekaj časa. Nekateri delodajalci (Obrtna zbornica, denimo) že poudarjajo nujno po spremembi zakonodaje, da bi upokoјene delavce, ki imajo dragocene izkušnje in znanja, motivirala za vnovično delno vključevanje v delovni proces. Javnost je s tem premalo seznanjena, njeno mnenje pa se oblikuje po dogajanjih, ki trenutno vladajo na trgu. Ko se bo znova vzpostavil trg, upajmo, da na bolj realnih in na pravičnejših osnovah, bo v Sloveniji dovolj dela za vse.

Hiša Sadeži družbe*

Hiša Sadeži družbe v Murski Soboti bo prvi objekt v Sloveniji, namenjen aktivnemu prostovoljskemu medgeneracijskemu srečevanju, skupnemu ustvarjanju, vzajemnemu sodelovanju in izmenjavi izkušenj med generacijami. Sadeži družbe je projekt, ki ga že od leta 2006 uspešno soustvarjata Slovenska filantropija in Zveza društev upokoјencev Slovenije, uresničujejo pa ga osnovne in srednje šole, društva upokoјencev in nekatere druge nevladne organizacije.

Delavnice že potekajo

Čeprav obnova hiše še ni končana, so doslej uspešno izvedli že 40 različnih delavnic, ki so jih vodili mentorji prostovoljci, nanje pa so prišli tako mlajši kot starejši udeleženci.

Od leta 2006, ko se je projekt začel in ga je podprl tudi tedanji predsednik države dr. Janez Drnovšek, se je v Sadeže družbe vključilo skoraj 60 šol in 108 društev ter zvez upokoјencev iz vse Slovenije. Namen projekta je s prostovoljskim medgeneracijskim sodelovanjem

in spodbujanjem dialoga med generacijami prispevati k lokalnemu in regionalnemu razvoju, pridobiti posameznike za solidarnost med generacijami in vzpostavljati strpnejšo in odgovornejšo družbo, ki bo omogočala in spodbujala prostovoljstvo.

Projekt spodbuja sistematično povezovanje mlajših in starejših prostovoljcev. S spodbujanjem prostovoljskega dela mladih za starejše in starejših za mlade, smo poskušali zagotoviti dodatno pomoč starejšim, predvsem tistim, ki živijo doma, mlajšim pa omogočiti pridobivanje novih znanj in izkušenj.

Poletne delavnice

V poletnih mesecih se je zvrstilo več delavnic: ustvarjalne, računalniške, kuharske, zeliščarske in čebelarke. Če vas zanima sodelovanje na delavnicah ali bi radi izvedeti več o njih, stopite v stik z Natašo Vršič: 031/748 412 ali po elektronski pošti: natasa.vrsic@filantropija.org

Z obnovitvenimi deli so v Murski Soboti začeli v maju, odprtje hiše pa načrtujejo septembra letos. Čeprav obnova še ni končana, so doslej v njej že pripravili 40 različnih delavnic, ki so jih vodili mentorji prostovoljci, udeležili pa so se jih tako mlajši kot starejši.

Več o projektu in o tem, kako so potekale delavnice, kdo se jih je udeležil in fotografije z delavnic si lahko ogledate na spletni strani www.hisa.sadezidruzbe.si.

Več si lahko preberete na www.prostovoljstvo.org/sadezidruzbe.

*Članek je povzet iz Hišnih novic, ki jih Slovenska filantropija pripravlja v elektronski obliki. Elektronske Hišne novice lahko naročite na elektronski naslov na: slovenska@filantropija.org.

prostovoljstvo.org/sadezidruzbe

Starosti prijazna mesta

Starosti prijazna mesta so v prid meščanom vseh starosti, zato je svetovna zdravstvena organizacija izdala priročnik za starosti prijazna mesta Global Age - Friendly Cities: A Guide. Med njegovo pripravo so se posvetovali s starejšimi prebivalci triintridesetih mest v dvaindvajsetih državah in z njihovo pomočjo opredelili osnovne fizične pogoje, socialne in druge storitve, ki odlikujejo starosti prijazna mesta. Med številnimi mesti in regionalnimi središči so v raziskavo vključili tudi velemesta Carigrad, London, Melbourne, Mexico City, Moskvo, Nairobi, New Delhi, New York, Rio de Janeiro, Šanghaj in Tokio.

Mesta, ki so sodelovala v projektu, bodo začela odpravljati ugotovljene ovire, številna druga mesta pa so se odločila, da

S slikarske kolonije v hotelu Delfin v Izoli.

bodo sledila navodilom priročnika. Pod vodstvom New Yorka tudi druga mesta proučujejo, kaj je treba storiti, da bodo prijaznejša vse večjemu deležu starejših prebivalcev.

Priročnik je v prvi vrsti namenjen urbanistom, obenem pa tudi starejšim meščanom. Z njegovo pomočjo bodo spremljali napredek in spremembe k starosti prijaznim mestom. Bistvo priročnika je seznam lastnosti, ki odlikujejo starosti prijazna mesta. Na primer priporočanje sprehajanja in uživanja v zelenih mestnih površinah, zadostno število lepo vzdrževanih, varno in dobro razporejenih klopi, kakor tudi dovolj čistih, varnih, invalidom dostopnih in dobro označenih javnih stranišč. Druge značilnosti starosti prijaznih mest so še vzdrževani in osvetljeni pločniki, javna poslopja, ki so v celoti dostopna tudi invalidom, vozniki avtobusov, ki ne speljejo, dokler se starejši potniki ne usedejo, posebni sedeži za starejše v avtobusih, dovolj parkirnih prostorov za invalidne osebe, mestna stanovanja, ki jih prilagajajo spremenjenim potrebam starajočih se meščanov, prijazna, osebna pomoč in pojasnila namesto odgovorov avtomatov, lahko berljiva in v jasnem jeziku napisana obvestila, javne storitve in trgovine v bližnji okolici, kjer ljudje živijo, ne pa njihovo kopičenje na obrobjih mest, kulturno vzdušje, v katerem so starejše osebe spoštovane in upoštevane.

Staranje prebivalstva nezadržno napreduje; predvidevajo, da se bo delež prebivalcev nad 60 let od 11 odstotkov v letu 2006 do leta 2050 podvojil. Istočasno narašča po svetu tudi urbanizacija: v letu 2007 že pol svetovnega prebivalstva živi v mestih, leta 2030 pa naj bi od petih zemljanov trije živeli v mestih.

Vse te spremembe potekajo veliko hitreje v revnem delu sveta: absolutno število starejših prebivalcev je tam dvakrat večje kot v razvitih državah. Leta 2050 bo kar 80 odstotkov starejših ljudi na svetu živelo v manj razvitih področjih. V razvitem svetu živi danes v mestih kar tri četrtine starejših in pričakuje se, da jih bo leta 2015 v njih živelo že 80 odstotkov. Še huje bo v državah v razvoju, kjer bo število starejših meščanov od 56 milijonov v letu 2000 naraslo na 908 milijonov v letu 2050.

Priročnik pri uvajanju in razvijanju starosti prijaznih mest že uporabljajo v različnih delih sveta. Mrežne aktivnosti razvijajo v Braziliji, Kanadi, Japonski, Španiji, Veliki Britaniji, na Karibih in Srednjem vzhodu.

Gradiva s podobno vsebino lahko najdete na www.who.int.

Ustanovni sestanek AOBIS

Prvega sestanka projektne sveta AOBIS - projekta alternativne oblike bivanja za starejše, so se poleg predstavnikov ZDUS, med njimi predsednice dr. Mateja Kožuh Novak, udeležili predstavniki ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, ljubljanske mestne občine, republiškega stanovanjskega sklada, ZPIZ, Nepremičninskega sklada pokojninskega in invalidskega zavarovanja, Kapitalske družbe, Geodetskega inštituta in Inštituta za ekonomska raziskovanja. Predstavniki vseh partnerskih organizacij in ustanov so pokazali potrdili pripravljenost za sodelovanje in izrekli podporo projektu.

Boj proti socialni izključenosti

Eden od šestih Evropejcev živi pod pragom revščine. Socialna izključenost, ki je hkrati vzrok in posledica revščine in se še poslabša v času gospodarske krize, je velik izziv tako za evropske kot za nacionalne nosilce odločanja, zato morajo vsi socialni in ekonomski akterji skupaj prispevati k boju proti socialni izključenosti. Odbor meni, da so za učinkovit boj proti socialni izključenosti na ravni Evropske unije nujni naslednji ukrepi:

- evropsko leto boja proti revščini in socialni izključenosti (2010) je zelo pomembna pobuda, zato ji je treba nameniti več sredstev, da bi učinkoviteje odpravili posledice krize;
- socialni partnerji in drugi akterji morajo imeti aktivnejšo vlogo pri pripravi nacionalnih akcijskih načrtov za vključevanje;
- metodo »socialnega eksperimentiranja« na področju aktivnega vključevanja bi morali uporabiti za osebe, ki niso vključene v tradicionalne mehanizme podpore, Evropska komisija pa bi morala vzpostaviti evropsko mrežo za spremljanje uporabe te metode;
- evropski socialni sklad bi moral bolj podpirati družbene akterje, ki so nosilci projektov zaposlovanja in usposabljanja prikrajšanih oseb;
- obstajati bi morale zakonsko določene varnostne mreže, ki bi vsem, ki to potrebujejo, omogočale minimalni socialni standard, vključno z zajamčenim dohodkom in dostojno pokojnino ter dostopom do finančnih storitev in visokokakovostnih zdravstvenih in socialnih storitev;
- evropske smernice za zaposlovanje bi morale določati stroge ukrepe za odpravo ovir za dostop žensk do trga dela in še vedno prisotnih razlik v plačilu med spoloma, ki zmanjšujejo socialno varnost žensk in njihove pokojninske pravice;
- vsi ukrepi za boj proti socialni izključenosti bi morali prednostno obravnavati revščino otrok, osip in prehod iz šole v poklicno življenje, ki je včasih težak;
- ustanoviti bi bilo treba poseben sklad, s katerim bi zagotavljali storitve za starejše in jim s tem omogočili dostop do izpopolnjujočih dejavnosti, kot so zaposlitev, prostovoljno delo, vseživljenjsko učenje in druge družbene aktivnosti;
- spoštovanje temeljnih socialnih pravic invalidov bi bilo treba ocenjevati s pomočjo dogovorjenih kazalnikov socialne vključenosti, zanesljivih statističnih podatkov in merljivih ciljev. Razširiti bi bilo treba uporabo klavzule o preprečevanju diskriminacije zaradi invalidnosti, določene v uredbi o strukturnih skladih. Nacionalna združenja bi morala bolj sodelovati pri izboljšanju dostopa invalidov do izobraževanja in usposabljanja ter delovnih mest;
- evropske institucije bi morale sprejeti učinkovito pravno podlago in usklajeno globalno strategijo za Rome, vključno z institucionalizirano platformo, ki bi prispevala k oblikovanju evropske politike za vključevanje Romov;
- nemudoma bi bilo treba sprejeti direktivo o boju proti vsakršni obliki diskriminacije in večkratne diskriminacije, da bi v celoti izpolnili zahteve iz člena 13 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti.

Komentar: T. Banovec: Prevzeto iz Gradiva, ki je bil podlaga za razpravo v petek 29. maja 2009 v Gospodarski zbornici. Sklicatelj je bil Evropski center.

ne da

javnemu zdravstvu

mešanju javnega z zasebnim zdravstvom

- Javni zdravstveni zavodi ne smejo opravljati zasebne zdravstvene dejavnosti, izvzeši nadstandardne storitve, ki jih ne pokriva obvezno in dopolnilno zdravstveno zavarovanje.
- Izvajalci zdravstvene dejavnosti, zaposleni v javnih zavodih, ne smejo opravljati zasebne dejavnosti.
- Zdravniki, ki so z ustanoviteljem (ministrstvo za zdravje ali občine) sklenili koncesijsko razmerje za opravljanje javne zdravstvene dejavnosti, ne smejo ob njej opravljati še zasebne dejavnosti.
- V obrazložitvi zakona zahtevamo analizo zdajšnje dostopnosti do zdravstvenega varstva po specialnostih in po geografskih območjih, v novem zakonu pa naj bo določen predvideni čas, ko bo pripravljen načrt ustreznih in pravične dostopnosti do zdravstvenega varstva za vse državljanke (mreža zdravstvenega varstva).
- Mreža javne zdravstvene dejavnosti na primarni ravni mora biti periodično (na dve leti) analizirana in dopolnjena. Pri analizi in korekciji mreže morajo sodelovati predstavniki lokalne skupnosti (občine ali več občin skupaj) in civilne družbe.
- V organe nadzora morajo biti vključeni predstavniki uporabnikov zdravstvenih storitev – plačniki zdravstvenega varstva, ki jih predlaga civilna družba in niso predstavniki političnih strank.
- Zahtevamo bolj kakovosten strokovni in finančni nadzor javnih in zasebnih zavodov ter samostojnih podjetnikov v zdravstvu. Izsledki nadzora morajo biti javni.

TRIGLAV, ZDRAVSTVENA ZAVAROVALNICA - ZDRAVA ODLOČITEV

TRIGLAV, Zdravstvena zavarovalnica, d.d., od svojih začetkov skrbi za spodbujanje zdravega načina življenja. Med drugim je sponzor projektov Športne unije Slovenije Zdravo društvo in Fundacije Z glavo na zabavo ter pokrovitelj zdravstvenega portala »med.over.net«.

Obetavno sodelovanje za ozaveščanje

Letošnjega maja je dosedanjim družbeno odgovornim aktivnostim dodala sodelovanje s Fundacijo Z glavo na zabavo, ki v prvi vrsti opozarja na negativen vpliv uživanja alkohola na zdravje in varnost v prometu. Naslednja tri leta bo TRIGLAV, Zdravstvena zavarovalnica, d.d., kot generalna pokroviteljica fundacije prisotna na njenih javnih prireditvah in skupaj s fundacijo skrbela za ozaveščanje o pomenu zdravega življenja. Slovesno pogodbo o generalnem pokroviteljstvu so na Debelem rtiču podpisali predsednik uprave Fundacije Z glavo na zabavo mag. Franc Hočevar in predsednik Uprave TRIGLAV, Zdravstvene zavarovalnice dr. Danijel Starman ter njen član Gregor Strmčnik. Slovesnemu podpisu pogodbe so prisostvovali številni ugledni gosti, ki so pobudo za povezovanje tudi javno pozdravili.

Podpora v obliki donacij

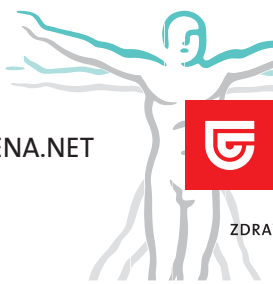
TRIGLAV, Zdravstvena zavarovalnica, d.d., družbeno okolje, v katerem deluje, podpira tudi z donacijami. Lani je tako prispevala sredstva za nakup vozila za Združenje obolelih za cerebralno paralizo, mamografa za Splošno bolnišnico Izola in rentgenskega aparata za Zdravstveni dom Koper. Podprla je Posvet športne medicine, Združenje invalidov in Rdeči križ Slovenije v akciji »Peljimo jih na morje«. Novoletno donacijo je namenila Zavodu za usposabljanje Janeza Levca iz Ljubljane.

V TRIGLAV, Zdravstveni zavarovalnici, d.d., podpiramo zdrave odločitve, zato bomo tudi v prihodnje partner pri projektih, ki spodbujajo zdrav način življenja.

Ponudbo TRIGLAV, Zdravstvene zavarovalnice, d.d., lahko preverite v najbližji poslovalnici Skupine Triglav v vašem kraju, na spletni strani www.zdravstvena.net in brezplačni modri številki 080 26 64, kjer smo vam vedno na voljo.

WWW.ZDRAVSTVENA.NET

triglav

ZDRAVSTVENA ZAVAROVALNICA, d.d.

MODRA ŠTEVILKA
• 080 26 64